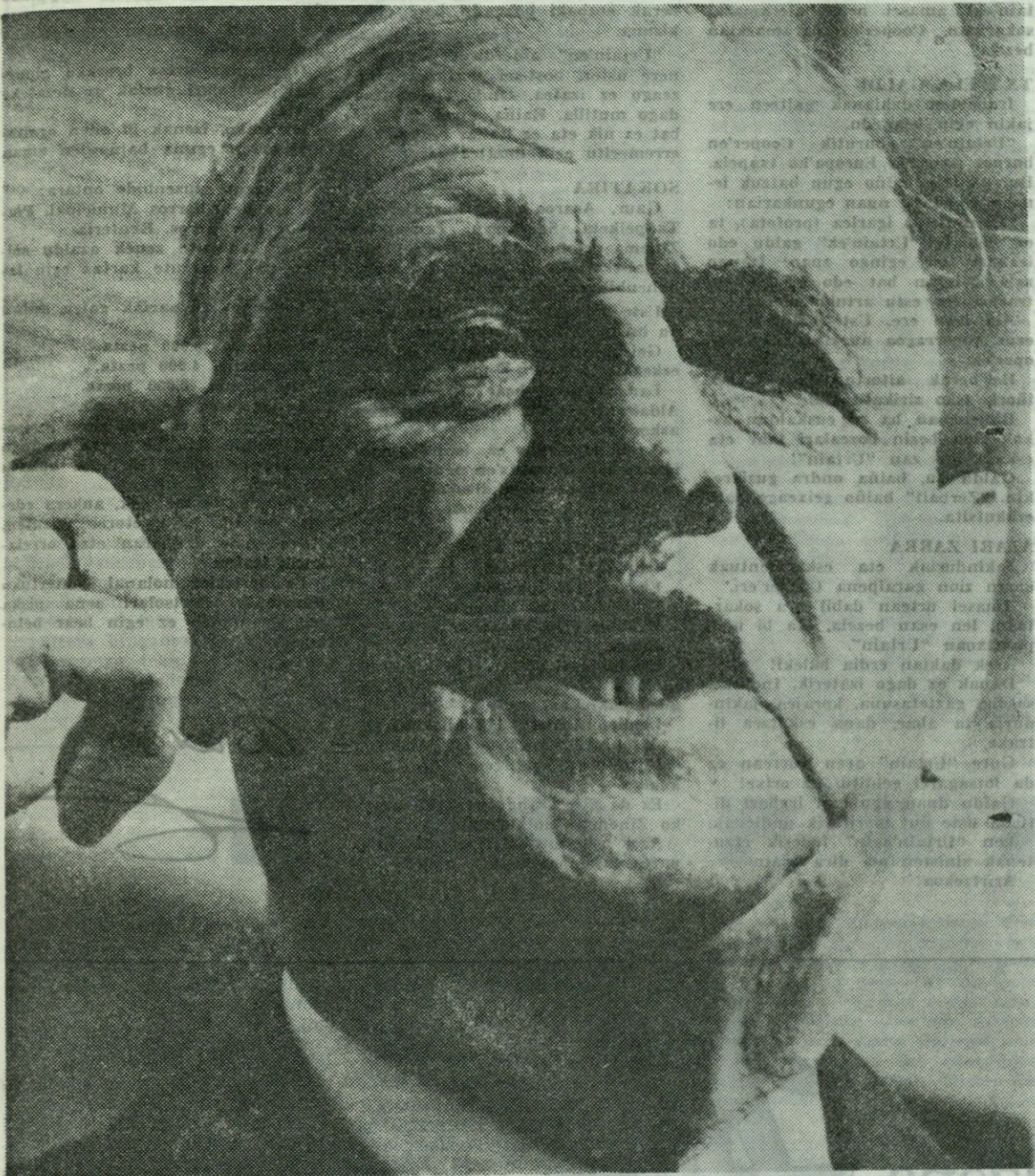

ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO 22-SA N SEBASTIAN-TEL. 26666-PREZIOA, 6 PEZETA

EZ...

EZ. Itz onek adierazten du Frantziak Napoleon ezker eta Europak gizaldi ontan izandu dan politiko audienetakoaren izakera, De Gaulle izakera.

EZ, esan zien 1940-gnean. Hitler-ekin elkartuaz Frantzia ondamentira zeramakien gizonei. Ezin zezakean onartu bildurti aien jokaera. Frantziak Frantzia izan nahi bazuan, Pétain-en aurka altxa beharra zeukan. Arrisku guziak ikusita, iñor gutxiren laguntzarekin, De Gaulle borrokara dijoa eta borroka irabazi ere bai.

Bein baiño gehiagotan EZETZ esan beharra izan zuan Hitler-en aurka erdi-elkarturik ari ziran Estaduei. Strasburg utzi nahi izan zuten Eisenhower-ek aginduta, De Gaulle bere gudariei, an jarraitzeko agindu zien. Asmatu ere egin zuan.

Ezin zezakean onartu besteak, Englandarrak, Iparamerikarrak, Frantziari buruz pentsatzen zutena.

Reich erori zanean eta Japon-ek burua makurtu zuanean, Frantzia anzan, De Gaulle egos-gogorri esker.

Yaltan eta Postdam-en beste irurak —Rusia, England, Iparamerika— artu zituzten erabakitan esku ez artzea, mingarria izan zitzaion De Gaulleri. Azken aldi ontan, Englandarrei, bai Iparamerikarrei gogor egin ba die, umillazio aren erantzuna ez ote dan galde ditekete.

1946-gnean. agintaritzaz uztea ere EZETZ bat izan zan. EZ esan zien orduko indar politikoei. EZ, kondizio aietan agintzeari.

EZ, IV-go. Republikari. Ahalik eta gehien egingo du garai artako Konstituzioa lurperatzen eta lortu ere lortuko du 1958-gnean. Aurrez, 1953-gnean. bere Alderdiari —R.P.F.—, ere ezetz esan zion.

Algeria-ko arazoan frantses gehien iritzieren aurka jokatzeko du. EZ berriro ere militarrei eta EZ

barrikaden babesean gorde ziran frantsesei.

Nork ahaztuko du 1968-gnean, maiatzaren 30an telebistatik esan zuana: «Ba... EZ Republikak ez du bere burua makurtuko, erria etorriko da bere onera...».

Ikusten danez De Gaullentzat oraingo frantsesak ez dira gudan agertu ziran bezain indartsu eta giartsuak. Gaurko Frantzia ezta berak amestu zuan Frantzia. Askok ere ahulagoa da. Ume txikiari bezala, agindu egin behar zaio eta eskutik artuta bide erakutsi. Baiña auxa da Frantziak onartu izan nahi ez duana. Umetzat artzen zuala ikusi zuanean, Frantziak berak azkenean, EZ esan zion De Gaulleri. De Gaulle EZ esaten bada ere, erakutsi dio Frantziari. Jakingo al du Frantziak orain BAI esaten beharrezkoak zaizkion ekonomiko, sozial eta politikoa aldakuntzei?

NON ZER

● LEPORAINO!	Larresorok	3 garrean
● DON POLI	Amatiñok	3 garrean
● LIBURUAK		7 garrean
● KRISTAUA ETA IRAULTZA	Agirrek	11 garrean
● OREXAN, ANTIXIETAREN LAN	BEREZI BAT	12 garrean
	Linazasorok	

HERRI-EKINTZAREN ALDE

Ez da burgesiarik, ez burokraziarik...

Euskal Herrian, eta batipat Bilbon, bizi den burgesia goren finantziariarentzat, Bizkaia, fabrikaz bete eta estali behar den eremua baizik ez da.

Euskaldungoari, euskaltasunari, euskal-herritasunari —herriaren altxoan jaio eta bizi den herrikoitasunari—, imperialisten propaganda faltsoak, letasunak gabe eta auskeria belzez, zera egoten dio: euskaldunok geure herriari diogun atxikimendu oso eta guztizkoa burgeskeria eta burgesiaren intresen aldeko pentsakera eta sentipen ideologikoa baiño ez dela.

Munduan den gauzarik errazena da, haatik, euskal-herrian bizi den —eta euskal ez den—, burgesia gorenaren xede eta helburuak, burokrazia stalinistaren "euskal" jomuga eta objektibekin harrigarriro batzen eta elkartzen direla foragatzea.

Teoria praktiku honen egiaztatze, gaurko lehen alde eta saihetsari beha nahi diot; berts, Bizkaian bizi den burgesia gorenaren ideologia eta praktikari.

ORAIN ETA XIX-GARREN MENDEAN

Eskuetan daukat, hain zuzen, Bizkaiko finantziari handienetako baten artikulua, zeinetan azaltzen bait digu bere ustezko eta nahizko "aurrerabidea". Arestian, hemen bertan aipatu nuen Bankeak atera zuen liburuan irakur ditekete idazlan hori.

Kapitalista pentsakeraren eredu garbiagorik ez da erraza asmatzen. Ekonmiaren xede bakarra —pentsakera horren baitara—, haztea da, nolaz eta zertarako behar dugun hazi galdetu gabe. Horrengatik lehentasuna industriari eman behar zaio eta lantegizatzea beste gauza eta balore guzien gainetik ezarri.

Bizkaiko galtzairugintza modernizatu beharra dagoela aitortzen du. Kimikagintzak ezinbestekoa omen du petroli-errefineria gertura ukaitea, eta itxaropenez betetzen zaio bularra, aurki somorrostron eraikiko den iraztegia gogoratuz.

Estuasun eta itotasunez akuririk gera omen liteke, ordea, industriaren hedadura azken gabea, baldin hazkundera trabatzen duten kondizio itozkailu horiek ez badira suntsi eta garaitzen.

Infrastruktura omen dauka Bizkaia elbarririk eta gogordurak harturik. Aitortzen du ere, bidenabar, deskapitalizazioaren kakoa Estaduaren jokabidean datzala, eta oraingo gertakizuna hobeiki uler dezagun, XIX-garren mendean gertatuaren adibide adierazkarra ematen digu.

Portuak —Bilbokoak, jakina—, berehaldiko inbentario eta diru-eraleak eskatzen omen ditu. Baiña 1890-92-an gertatu zena, berriro orain ere gertatuko ez den esperantza handirik ez du agertzen.

Garai hartan, duela 80 urte, Bilboko portua prestatzen eraldi zen diru-pilla ikaragarritik, Madrilak %ko 10 soilik, eta ez besterik, ez omen zuen eman obra publiko horren egiteko. Jokabide berbera dakus, Bizkaian bizi den finantziariak, orain ere, baiña arazoa hortan lagatzen du: otoiñ samur bat egina, eta kritikaren izpirik ateratzen ausartu gabe.

ESKU-LAN MERKEA, URRI

Infrastrukturaz gainera, ba ditu Bizkaia beste bi eskasia: eskulanarena eta lurrarena. Buldozer gainean dabillen gidaizailak horma zahar bati erasotzen dioten gisa, garaitzen zatzaizkie kapitalista desherriazaleok giza-lan nahiz herri-lurraren eskasia eta urritasunari.

Arrotz-eroriak konponen du errazki eta bidez Bizkaiko peontzarako lan-indar urria. Gehiago, lan-indarraren merkatua halako oreka onuragarrian ere ezartzen du arrotz-eroriak. Bestela gehiegi gorra eginen bait luteke lantzeriek. Lurraren eskasari garaitzea, berriz, ez da zailla, Durango, Gernika, Arratia, Las Encartaciones, Mungia eta Berango aldetako ibarrak ("pintorescos valles", dio) industria-eremu billakatzera zuzenduz.

GOREN BURGESIAREN IDEOLOGIA

Bizkaian bizi den goren burgesia, adorazioz betirik dago produzio baitara. Jainkoagantzeko asretikarik bidezkoena ez ote da, gero, diru-irabazia dakarren produzio-lehiaketa? "Gizaki" hitza, hitzetik hortzera darabilte eta Jainkoaren bedeinkapena guzien gainetik. Kalbinismoaren, edo holako zerbaiten, sustraiak ongi erorturik ez oten dauden ere gogoetan ibilli naiz.

Goren burgesia horrentzat ez dago gizarterik, ez Kulturarik. Herria, berriz, hobeki esan jendetza, lan-indarra baiño zer gehiago da bada, mundu honetan? Estadua bai ba da, nola ez? XX-garren mendeko ekonomia, bere zerbitzari eta zuzentzaile izango duen politiko erakundearen mendoan aurkitzen da. Horrela Estaduak neokapitalismoari eskeintzen dizkion emendioak, burgeriak, ordainez, Estadu-nazio-zaletasunaren jaiera zintzeaz jantzen eta ornitzen ditu.

DESEUSKALTASUNAK EZ GAITU LILLURATZEN

Kontrazioak ageriago ezin egon. Burgesia gorenaren balore eta ideologia: diruaren nagusigoa, produzio berezigabea, Estadukeria, alde batetik. Gizartearen eta herri-kulturaren ukazioa, bestetik.

Herri menperatuetan zoritzen den mokor historikoak, ordea, herri-gizartearen eta herri-kulturaren zerbitzurako ezartzen ditu bai ekonomia eta bai Estaduaren erakundea.

"Sujetibokeria" tatxatuko dute berehala nere atzerketa hau, beste muturreko eta koloretako inperialistek. Euskaldungoaren sentipen ona, herriaren alde diharduela ustez, burgesiaren emendiarako eta probetxurako dabilela, esanen dute.

Baiña nork ez daki, gaur, gure artean, euskal herritasunaren etorkizuna, herritar ez den goren burgesiaren aurka dagoela osorik?

Jakin beza, beraz, "goren burokrazia stalinistak" ere, "sujetibokeria" batetik beste batetara iragaiteko bokaziorik ez duela gure herriak. Eta beren estadukeriaren deseuskaltasunaz ez gaituztela lilluratzeko.

Gurutx Ansoa

BERTSO BERRIAK

«IAZPI'RI» ERANTZUNA

Bertsos batzuek agertu dira izenpetuak «Iazpi'k», lagun zar batek kantatu dizkit, gero beste amazpik. Apaiz orretzek lengo askoren tankera aundirik ez dik, Jainkoa eta aurren aitzekin andereñoen atzetik.

Gaur zenbat buru, ainbat aburu, edo nai bada iritzi, olako aukera datorrenean esan gabe ezin utzi. Mudantza aundiak espero dira emen biar edo etzi, gu konpontzera bigarren aldiz Jainkoak bearko jexki.

Eguzki bero, illargi otza izar dizdiratzaillak, ta gauden lur au, orain artean mudantz gabe ibilliak. Santson bezela gu indartuko baldin baginu illiak, gure mende egon bearko luke guzti oien Egilliak.

Apaiz jaun batek bete nai badu abogaduan utsuna, argi ta garbi eman bear du egitazko erantzuna. Ta andereñoak ba-daki ondo, ezipada oso zuntzuna, Erlijioan oinarritua dagola gizatasuna.

Ez det pentsatzen Euskalerrian andereñorik badanik, emen daukagun erlijioa nola dan ez dakianik. Guraso eta gotzai buruak aur ezitza emanik, ume txikiei erakusteko ez ote dute almenik?

Erlijioa erakusteko or dagoala eliza, sinismen biziz Jesus'i deika, gora jasorik kaliza. Dana gezurra dala esanaz asitzen bada apaiza, beste mundura joan baiño len merezi luke paliza.

Ez dakit nungo ordena duten lengo jakkerak kentzeko, batzuk oraindik badarabilte, ez dira danak antzeko. Sermoi ta kantun gogorik ezta, gutxigo errezatzeke, nunbait bildurra dute erorita elizak azpin artzeko.

Azer morroiak dauden makutsik oitura zarrei eusteko, fedea galdu ote dute ola Kristo'n esanak uzteko? Gaur errez data, pestarik pesta dabilte batekoik besteko, zeinen dotriña ote daukate besteri erakusteko?

Danok dakigu udan loreak bearrezko dula intza, gizonak berdin animarentzat Jaungoiko santuan itza. Beroien esku artu dutenak aur ezieren egintza, txiki diranei pixkabanaka egin ditezela mintza.

Oso joera bildurgarriak ba-ditu demoniñuak, bolara ontan apaiz askori jartzen dizkien laiñuak... Zeiñek neurtu mingain batekin egin lezazken daiñuak, aurtxo maitean kupira izan zazute, andereñuak.

Ikastolen zai egondu giñan oso denbora luzean, eta azkenik iritzi ziran Elizaren babesean. Bestela etzegon idekitzerik orrela izan ezean, berriz ekaitza ba-datorrigu arrotu zaigun aizean.

Esaera auxa aspaldikoa «Euskaldun bezin fededun», erakusten du gutar bakoitzak nolakoa izan bear dun. Euskalerriko kondaira ortan ondo ikasi baigendun, bere Jaungoiko bakarrarengan zer sinismena izan dun.

Berdin pentsatzen duten pertsonak munduan bi ez daukatzu, baiña zuk ala nai bazenduke lagun bat emen naukazu. «Iazpi» apaiz bertsolaria, arren aditu zaidazu, geitxo, esanda utsegin badet barkatu bear didazu.

Albizu'tar Guillermo Iruña

ikusmirak eguneroko gaietatik

NERE

BAKOITZARI BERE

Ximak, temak, zitalkeri ta pe-tralkeriak ez dute ezer balio. Inbiri ta ikusi-eziñak gutxiago. Bakoitzari berea ematen ez da-kainak asko palta du gizona iza-teko.

Cooper inglesa ohea atera da oraingoan gure «Urtain» baiño. Bat ohea izateak bestea txarra dala adierazten al du?

Ezta pentsatu ere orrelakorik! Oso bakanak eta kontatuak dira mundu ontan beti nagusi irrenda-koak.

Deportetik bizi bear duanak, eta deporteari urretik jarraitzen dio-nak, ez du batere arritu bear bein galdu ta bein irabaztearekin.

EZ DA JOSTAILLUA

Amarretik bederatzik inglesak etzuten gure «Urtain» aintzat ar-tzen.

Jostailu bat izango zala uste zu-ten Cooper aundiaren azparretan. «Urtain'ek» ondo erakutsi du jostailu bat ez dala. Estuasun la-tzak pasa-erazi zizkion ingles txapeldunari.

Arek lurra jo zuan: «Urtain'ek» ez.

«Urtain'i» begia ondatu ziolako nagusitu zan Cooper, eta ez uste bezin mendean zederbilkiak.

Zorigaitz ura ez izatera, ez jakin Londres'en zer gerta zitekean. Danak aitoritzen dute inglesa ne-katzen gogor asia zegoala.

AIENA EZ DA ARBITZEKO

Legezkoa da erratzari etxe alde-ra eragitea. Aukeran, etxekoa na-gusi izatea nai izaten dute mun-duaren egal guzietan. Frantzesak, inglesak, amerikanoak, danak etxe-zale amorratuak dira. Alemanak zer esanik ez.

Gu, euskaldunok, gera besterik ez bezelakoak. Ez danok, baiña bai asko.

Kanpoko dana ona dugu. Etxe-korik ez dugu estimatzen trapu za-rra ainbatean.

«Urtain'ek» ezin esango du bein-tzat bere erriaren laguntza ta er-nes-emate geiegi izan duanik.

Iru aldera ta lau kontrara. Bere balioz iritxi da gaurko mail-la ortaraiño, ta ez guk asko lagun-du diogulako.

Au da egia. Beste iñon gerta-tzen ez dana gertatzen da emen.

Onak negargure gogorra ematen dit; amildegira goazela adierazten dit.

Guretzat ordea, Joxe Manuel, ira-

bazle ziñanean bezin aundi zera galtzaille irten zeran ontan.

ZERBAITEN UTSUNEA

Iru-lau aldiz entzuna nago auxe «Urtain'en» aotik:

«Gure Jainkoak zergatik ez ote ninduan egin bost-sei zentimetro luzeagoa?»

Danetik osatze eziñezkoa dala esango nuke mundu ontan.

Zer gertatuko zan Azkarate pe-lotariak Soroa'ren ezkerria izan balu?

Zer gertatuko zan Salegi batek Gallastegi'ren joa ta zartada izan balu?

Zer, Yurrebaso aizkolariak «Luzia'-ren» gorputza izan balu?

Degunarekin konpormatu bear. Ez dago beste biderik.

Ta... zer, bi urteren ordezt «Urtain'ek» amasei urte baleramazki sokartean, Cooper'ek daramazkian bezela?

TXAPELA GALDU

Irabazten dakianak galtzen ere jakin egin bear du.

«Urtain'en» burutik Cooper'en burura pasa da Europa'ko txapela. Burrukaldia baiño egun batzuk le-nago au idatzi nuan egunkarian:

«Ez nintzala igarlea (profeta), ta ez nekiala «Urtain'ek» galdu edo irabazi, zer egingo zuan. Izango zala bolara bat edo beste kon-trarioa oso estu artuko zuana».

Ala izan ere. Uste baiño askoz ezur gogorragoa aurkitu zuan Co-oper'ek.

Ber-berak aitoritu du garbiro, iñork asko zirikatu gabe.

Banengoan ba ni euskaldun askok zion bezin bozealari txar eta eskasa ote zan «Urtain»!

Galdu du, baiña ondra guziare-kin. «Zerbait» baiño geixeago dala erakutsita.

AZARI ZARRA

Jakinduriak eta eskarmentuak eman zion garaipena Cooper'eri.

Amasei urtean dabil ura sokar-tean, len esan bezela, eta bi urte pasatxoan «Urtain».

Arek dakian erdia baleki!

Danak ez dago izaterik. Indarra, sasoi, gaztetasuna, korajea, jakin-duria ta abar, dana eskatzea li-tzake.

Gure «Urtain» aren aurrean ez da lotsagarri gelditu. Ez orixe!

Galdu duan egunean irabazi di-tuala uste dut meriturik undienak.

Len «Urtain'ekin» federik etzu-tenak sinisten asi dira orain.

Aritzekoa!

GALERA AUNDIA

Ontan ez dago dudarik.

Txapela galtzearekin galera aun-dia du Joxe Manuel'ek. Lengo er-dia irabaziaz ibili bearko du emen-dik aurrera.

Gauza benetan artzen badu be-rriz eskuratuko duala?

Ezetzik ez dago esaterik. Danak ao batez aitoritzen dute gal ikara-garria dagoala «Urtain'engon».

Nagusi ta erakusle berriak diote-nez, erruz dauka ikasi bearra. Len-go moldeak baztertu, ta berrirotik ekin. Onak bere denbora eskatzen du. Zaletasuna eta gogo bizia gai-ñera.

Gairik ez duan bati ezin ezer eskatu. Joxe Manuel'i bai ordea.

Berak artu bear ditu neurriak; berak erabaki bear du bere etor-kizuna.

«Urtain'en» alderdirik txarrena, nere usiez, bost-sei zentimetro lu-zeago ez izatea. Ondo konturatua dago mutilla. Baiña, auxa da oker bat ez nik eta ez italiar erakusleak erremeritu ezin dezatekena.

SOKATIRA

Gaur, Azaroa'k 22, Euskalerriko Txapelketa, Sokatiran, Zarautz'ko Zinema pelotalekuan. Larri ibili di-ra jai-eratzailleak (organizadoreak) danenkikoak egin eziñik.

Uste baiño kuadrilla geiago azal-du indarrak probatzeko gogoarekin.

Geiegi, danei «baletz» esatera ezker.

Langak jarri bear izan dituzte. Aldakuntza txiki batzuk izan dira azken orduan.

Amar kuadrilla ez, baiña amabi izango dira Zarautz'en neurtuko di-ranak. Onoko auek dituzte:

Zarautz A.—118 kiloko gizonak, bataz-beste.

Zarautz B.—113 kilokoak.

Irun, 117 kilokoak.

Ernani, 117 kilokoak.

Eskoriaza, 113 kilokoak.

Zaldibia, 115 kilokoak.

Arrua, 112 kilokoak.

Erandio (Bizkaia), 120 kilokoak.

Markina (Bizkaia), 120 kilo in-gurukoak auek ere.

Llodio (Araba), 112 kilokoak.

Arzeniaga (Araba), 120 kilokoak.

Elizondo (Nafarroa), 115 kilo-koak.

Ez da giro izango gaur Zarautz'-ko Zinema pelotalekuan.

Azer mundutak! Azer oi, zala-parta ta eupatekoak!

Gorputzez aundi ta sendo dira, iñor zarrik ez edadez, asko jatziaik egongo dira maiñaz eta abildadez. Soka lodia bearko da or nere iritzi apalez, indarra baldin badute beintzat pixuan konformidadez.

BERTSOLARI GAZTEAK

Errenteri'k, il-berri dan bere se-me Antonio Valverde'ren oroiz eta omenez, jaialdi bikain bat eratze-ko asmoak artu ditu.

Valverde jaunak gogozko zituan bertsolariak. Benetan gogozko!

Au dala-ta, «Gipuzkoa'ko Bertsolari Berrien Xepelar Saria» anto-latu dute erri artan.

Abendua'ren zortzigarrenetan, Sor-tzez Garbiaren egunean ospatuko da.

«On-Bide Zineman eta goizeko amaiketan.

Ogeitamar urtez beerako gipuz-koar bertsolari guziak ar dezateke parte.

Ortarako, izenak ill onen ogeita-margarren eguna baiño len eman bear dira.

Jo zazute zuzenbide ontara:

Caja de Ahorros Municipal. Pla-za de los Fueros. Renteria.

Nai baduzute zeuek azaldu soi-ñez, nai baduzute kartaz egin la-nak.

Lenengo lau sariak galga ontan izango dira:

Lenengoa, 5.000 peztia.

Bigarrena, 4.000 peztia.

Irugarrena, 3.000 peztia.

Laugarrena, 2.000 peztia.

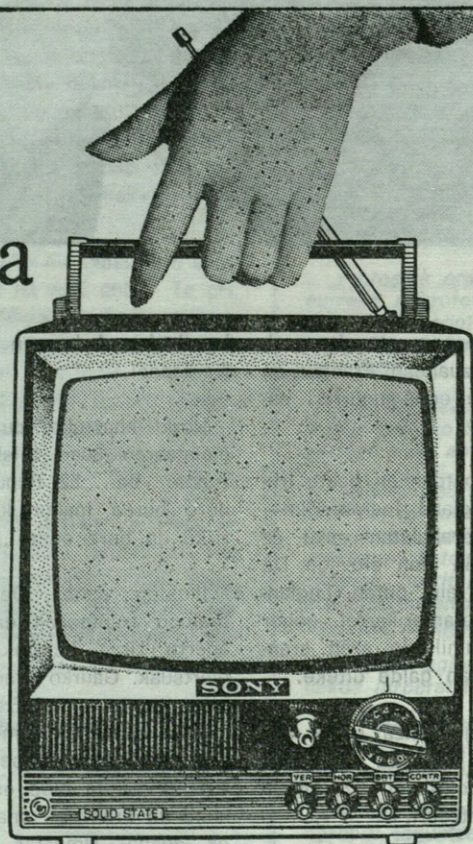
Sari gabe gelditzen dan bertsola-ri bakoitzari 500 peztia emango zaizkie eskuetara sariketa bukatu ondoren.

Orra, gazte maiteok, aukera ede-rra nundik nora etorri zaizuten. Gure gazte denboran etza orrela-korik izaten.

Ez derizkiot nolanai baztertuko duzutenik. Bertsolari sena piska bat duzutenok ez egin bear bein-tzat.

Baran

Sony da ametsaren izena

ariñena, telebistarik eskurakoiena (beatz batez eustekoa)

SONY edozein tokirako da
SONY'k 4 kilot'ardi pixatzen ditu
SONY 9'ko argi-laukiduna
SONY iro senti-giltzaduna
SONY aurrez-aurrezko abots geitzaileaduna
SONY etxeko tximist-indarrez eta
bateriz erabiltzekoa
SONY'k lau izki ditu:

SONY

División Audiovisual: Irrati, telebista, magneto-soiñu ta magnetoikuskiñak. División Sobax: Elektro kontatzaille eskurakoiak.

Teknika eta kultura

Teknikaren barrutian daramagu bizitza. Gizakia beti izan da teknika-egile; gizakiaren betiko ametsa izan da, bere inguruak luzatzen zizkion kateak austeak. Beldurgarri zitzaizkion itsasoa, ekaitza, basoa, erialdia eta beste amaika gauza. Gaurko gizakiak ordea, guzi oiek menpera dezazkela sinesten du. Teknikarentzat izkuterik ez dala iruditzen zaigu.

Itioz ez bezala menperatu du gizakiak bere ingurua. Izadia, tresna bat zaito; arrigarririk eta ezkuterik ez duen tresna bat.

Antzina batean, politikoak eta artistak ohi zituzten lehen aulkiak erritarren artean. Gaur aldiz, teknikoak dira aien lekuko. Erri baten balioa neurtzerakoan, nahiz ekonomian nahiz politikan, teknikoak dute lehen garrantzia.

Munduko aberriak elkarrekin neurtzen ditugunean ere, duten teknika aurrerapenaren arabera sailkatzen ditugu. Orrek balio du nuntzait. Bost ajola digu aberri "aurreratu" ortako gizakiak gizatasunean aberatsago diren edo ez; indarrik gehiena duena ipintzen dugu lehen mailan, eta askotan eredu bezala gainera.

Ez goaz teknika baztertu nahiako burrukan astera. Gizakiari berez dagokio teknikazko izaera. Eta gaurko teknika aurrerapenak mesede asko ekarri dizkio gaurko gizakiari: lan-orduak gutxitzea, bizitza erosoagoa, siniskeriak eta sorginkeriak baztertzea, eta abar. Mesede aien alboan beste amaika kalte aipatu dezazkegu: pertsonak pilloan eta anonimatzean bizi beharra, gizakia bere funtzioetik ezagutzea, gizakiaren berezko ahalegiñak kanpotik zuzentzea propagandaren indarrez eta abar.

—oOo—

Beharrezko diren zenbait puntu alde batera utzirik, kultura-rekikoak aztertu nahi ditugu. Izan ere gure kultura teknikoak dala esaten ari gera bazter guzietan, eta esaera orren esanahia mamitu beharrean gaudela deritzaigu.

Guk ba dakigu teknikak berak ekarri duen "kultura" bat ba dala. Teknikak aurrera egingo badu, beharrezko ditu ondo prepartutako mutillak. Gaurko tresnak erabiltzeko asko jakin behar da. Asko ikasi behar da, izadiaren gaitzak sendatzeko.

Baia ori ote da kultura? Kultura, gizakiak bere izan beharrrari damaion erantzura da; jaiotzari, eriotzari, gauzei, geroari, urkoari... egokitze duen era. Eta gizakiak, artu beharra du egokiera bat oiekiko. Baia ari dezazken egokiera oietatik bat bakarrik du jatorra, berea, berez dagokiona.

Kultura, gizakiak bere burua osotzeko ari duan burrukan adierazten dana dugu. Noski burruka au bikoitza dala: bakarka eta elkartasunean ematekoa.

—oOo—

Teknikak ez du nungotasunik, ez du noizkotasunik; zientzi askak izan bat berdin-berdina leku eta aldi guzietan. Teknikak izadia menperatzeari begiratzen dio.

Kultura, teknikaren atzaparretan erortzen danean, ez dio gizakiaren askatasunari begiratzen. Eta "kultura" izenarekin adierazten duguna zibilizazioa besterik ez da. Eta zibilizazioa eta kultura bi gauza oso ezberdiñak ditugu.

Egungo teknika-zurrumbilla ontan, gizakiaren egokiera bakar bati ematen diogu garrantzia: gauzak edukitzeari. Eta bide oritatik askatasunaren orde, gizakiaren kaxkartzea datorkigu.

LEPORAINO!

Aste honetantxe gertatu zaizkit ilaran. Egun batez, ikastola baten ondoan, gurasoak eta ikastolaren bultzatzaileak berak barra-barra erderaz ari. Beste batean, euskaltzale pare bat harriturik ikusia, geure etxean euskera hutsez egiten dugula jakinda. Hirugarrenik, oso «gogor» horietako baten etxean denak euskaldun gertatu («gogor» hori ezik), eta «gogor» arengatik erderaz denok. Eta laugarrenik eta azkenik, euskal izena eta asmoa dituen elkarte bateko biltzarrera joan, denak euskaldunak («gogor» horietako bat ezik), eta denok erderaz egin behar. («Gogorra» bera, dudarik gabe, eta ez gu; baina ez uste duen aldetik...).

Nork ez du horrelakorik egunero ikusten? Hots, jakina denez, LEPORAINO GAUDE!

Zer da, ordea, eginetara gabe, leporaino gaudela esatea, geure burua kondentatzea eta iragarri uztea baizik?

Geure artean geuk ere egiten ditugu erdaldunak lehenengo mailako herrikide, eta euskaldunak gijajo baztergarri. Guhaurk ere, etsarik zitelenek bezalaxe, masailako mingarriak ematen dizkiegu egunero euskaldunei. Nor harri daiteke gero, hortaz, prestuki mintzatzeotan bederen, gertatzen ari dena eta onhartzen duguna beste batzuk teoria-gisa agertu badute? Gaurko euskaldunok erderaz elkar ulertzen dugula gordinki esan duten horiei, guhaurk erakutsi diegu bidea, praktikan hori egunero geuk erabiliz, eta behin eta berriz euskaldunen artean erderaz mintzaturik ontzat emanez. Errua guhaurk dugu, zuk eta nik biok, eta honek eta harek, eta denok, «gogor» horiek (euskeraren kontrako bermetasunean ezin gogorago eta abilago) geure artean irribarrez eta erderaz errezibitzen ditugulako. Guhaurk mespretxatzen ditugu euskaldunak horiei sarrera emanez, eta erdaldun bakarrak batengatik («elkar ulertu beharrez», bai orain salatzen diren batzuk esan duten berbera...) hamarek lotsarik gabe erderara jotzen duzun bakoitzean. Zer ari gara soinekoak urratzen? Ez gaitzen faltsu izan. Urkabera geu aurrenik; euskaldunak gehien garen biltzarretan,

euskeraz egin behar bait da, zer gerta ere. Eta pozik ez dagoena irten dedila, eta baketan utz gaitzala.

Frantsesik gabeko Quebec-ik eta flamenkerarik gabeko Flandes-ik ez dagoen bezalaxe, euskerarik gabeko Euskal Herriak ez dago. Hots, guhaurk behar dugu hori nortu eta obratu geure buruetan. Hau egin artean ez dago ezer itxaroterik geroan, gure amaia ezik. Zeren-eta helburua jokabideak mugatzen eta baldintzen bait du. Zuek, «gogor»-rok, beste gauza «inportanteago»-tan ari zareten erdaltzale nazkagarriok, LEPORAINO GAITUZUE. Leporaino.

Eskuindarrek ez dute hau onhartzen («no estamos de acuerdo con ese extremismo» diote, erdera 'extremismo'). Eskuindarrek, eta «hay que distinguir la praxis individual de la praxis colectiva» diotenek, ez dute hori onhartzen. Beti pentsatu izan dute eskuindarrek, eta orain gauza bera, herriaren-TZAT jokatu behar dela, eta ez herria-REKIN. Hori onorioa garbi dago: agintez nagusitu gabe ez dago ezer egite-rik. Egon egin behar artean. Eta gero «goitik» dena konponduko.

Ez da hori, ordea, inun gertatu. Herriarentzat joka ahal izateko, herriarekin jokatu behar da hasieratik. Alegia: herriak behar du nahi izan.

Beste hitz batez: ezina da, bai moralaz eta bai kondaira-legez, «goitik» herri bati hizkuntza aldaraztea. Asmo hauek gezurra eta tentazioa dira. Lehendabizi nahia dator, nahiaren hazia. Euskal Herria ez da «gero» nahi-ta-nahi-ez euskaldunduko. Euskal Herria barnetik eta beheitik, herriarekin, euskaldunduko da; ala hil egingo da. Aurrenik, beraz, gaurdunik beretik (ez bihar), geure arteko behar dugu euskaldundu; eta gero, legamiak orea bezalaxe, gainerakoa. Laguntzak laguntza dira. Lehendabizi geure buruetan nortu behar dugu dioguna. Ez dago besterik.

Bere burua euskalduntzat daukan (areago euskaltzale izan nahi duenak) gauza bat egin behar du aurrenik; aurrenik, bai, eta ez bigarrenik edo hirugarrenik; euskeraz jabetu, euskeraz hitzegin eta erde-

ra bere ondok uxtzeko eran jantzi. Ez dago, ez da egia, premia haundiagorik duen eginkizunik: bere herriarekin hitzagitako interpretatze bat behar duena, arrotz bat da; eta ezin daiteke gurean ez buru eta ez buru-orde izan, ezpada gurekiko etsaitasunean.

Euskal Herria erderaz, hila litza; eta, era berean, euskaldunak eta euskal elkarteak hilak dira erderaz, eta heriotza zabaltzen dute. Hau konprenitzen ez dutenez, J. M. Léger quebec-tarraren hitzez esango dut: «c'est ne rien comprendre à ce qu'est vraiment une langue et tout ignorer des exigences de la survivance d'une communauté nationale».

Ez hilak bakarrik: hiltzaileak ere bai. Ezen minbiziaren zelula gaiztatuek bezala, hedatzen dute horiek ere beren inguruan Euskal Herria suntsiaraz dezakean gaitza, eta bazterrak oro kutsatzen, lardazkatzen eta hondatzen. Betekizun premia-tsugorik ez du euskaltzaleak euskeraz nagusitzea baino. Hau ukatzen dutenak, ordea, geure muinetan beretan ditugu maizegi, euskeraren etsaien morroin fin gisa txertaturik.

Ez dago mundu honetan bere etsenpluaz mintzo ez den predikari onik. Leporaino gaude, horrengatik.

Okerragorik ere gertatzen da «bilinguismoaz». Beren inguruan erdera hutsez mintza-erazten duten «gogor» horiek berek ez dute «bilinguismo» hitza entzun ere nahi... Eta «bilinguismoa» proposatzen dutenak kondentatzea nahi luteke. Nik, ordea, euskeraren etsai gogor hauek kondentatzen ditut aurrenik eta kupidarik gabe. Zer eskubide dauka elebiketa gaur gutxiesteko eta salatze, bere inguruan erdal monolinguisimorik hestuen eta gogorrena erabiltzen duenak? Ikas dezatela hauek euskeraz lehendabizi; ala joan daitezela pikutara. Ez ditugu behar. Eginak, «praxis» behar dugu.

Gure herriaren zoritxarrez eta eskubideez hitzegiten has ahal izateko, lehen puntua erderaren zabal-kundea geure buruan eta geure inguruan arras geldiarazteko. Hau gabe, farsa hutsa da gainerakoa.

Gazteetan dut neure esperantza bakarra. Zerok, Euskal Alfabetakuntzan ari zaretenok, hemengo eta hango euskaldun berriok, ikastole-tatik ateratzen ari zareten euskaldun gazteok, zerok zarete LEPORAINO gaudenon esperantza bakarra.

Zerongandik espero dugu, bai, aurrerakoan euskaldun ez den aintzindaririk batere gure herrian ez duzuela jasango. Zerongandik espero dugu «gogor» erdaltzale horien garbiketa eta betirako suntsiera. Zerongandik ere honenbeste farsa, faltsukeria eta gezurren amaia. Zerongandik, azkenik, gure kondaira tristetan lehenengo aldiz, guztiz eta osoki, euskera mintzatuari eta nortuari oinharritasuna ematea. Ez gara gauza izan lehenagokoak akats larri honi nagusitzeko. Bigunkeria eta sasi-abileziak nagusi, gorenko postuetan eta euskaldun izeneko elkartetan erdaltzale amorratuak irentsi ditugu.

Agian zuek ez! Agian zuek izango duzue farra-garri uztoko eta probokatzeko ausardiarik! Agian halakoekin interpretatze bat eskatzeko kemenik! Agian gure elkartetan kokatu zaizkigunak zokoratzeko bihotzik! Agian bai! Agian mila bider!

Guk ez ditugu izan gaur arte. Baina leporaino gaituzte. Jakizue bederen argi-eta-garbi.

LARRESORO

D O N P O L I

Aspalditxo nintzan Don Poli aipatzeko asmatan, etxean ustekabean, 1930 urtean argitaratutako liburuxka bat aurkitu nuenetik hain zuzen. Fray Bartolome, Larramendi, Iztueta, Labayru etab. hain ondo ezagutzen zituen gizonak ez ote zuen merezi berak ere aipamenik? Behar bada, nere urte ezak ez dit gaitasunik ematen honelako gizon batez mintzatzeko. Hamalau urte bakarrik dira hil zala, eta perspektiba laburregia dugu behar bezain ondo neurtzeko, joana izanik ez bait da oraindik historia. Makina bat bada, herrian, ni baino egokiago lotuko zitzaionak zeregini honi. Hala ere, besterik ezean, hasi naizenez gero, barka nere hutsak, eta baldin ezer onuragarriarik aurkitzen baduzue, ez neri ezar, hor, hemen, inori jasotakoak dira eta.

Don Poli ez da egia esan, txartel bat erraz erants lezaiokeen gizona, ez eta ere bere bizi jorla artikululu luzeenean ere kontatzeko.

Askotan entzun izan dut nere etxean Don Poliren berri, hala ere ez nuen uste oraintsu arte apaiz jator bat baino besterik izan zitekeanik, herri txikiak apaiz «sinpatikoren» bat edo. Baina zenbat eta gehiago murgildu Don Poliri buruzko arloetan, hainbat eta sakonago eta ugaritsago aurkitu dut bere biziko oihan mardula. Baina has nadin, poliki poliki, saski nahaskirik ez dezagun arma.

Polikarpo Larrañaga Soroluzen (Plaentxian) jaioa zan, 1883-gn. urtarrilak 26 zituela. 1911 urtean Eibarreko etorri zan apaiz eta ez ginduen utzi 1936 arte, Baionara joan zan arte. Don Poli Eibarrea heldu zan garaian ez zituen Elizak guztiak beregan. Sozialistek alde batetik, eta errepublikanoek bestetik, estu samar hartzen zuten eliza. Kristauak, eliztarrak, erabat kokilduta, larri asko ari ziran edozeinen beldur. Don Poli, sakabanatuak ziranak elkar-tu ezezik, nortasuna eta gorputza

eman zizkien. Hitz batez, garaia-ri zegokion «frente» edo burruka eliza eratu zuen, «extrema-izquierda» eta «amarillo» egandik zeharo bereiztua, eta ondoren kristau, sozialista, errepublikano nahiz beste edozein irizikorentzat «Tribuna Libre» izeneko jardunak eta solasak antolatut zituen Kruzeta Aretan.

«Solidario» euskaldunekin lan asko egina zan, eta Eusko Langileen Elkartasunaren barruan «Nekazarien Bazkuna» beronek asmatu eta sortu zuen. Langileen eta nekazarien arazoez gainera, arrantzaileekin ere izan zituen harremanak. Herrialde nordikoetara joana zan, bertako arantza tresna, sistima, bizimodua etab. ikaste aldera, gero hemen kooperatibak eta prestatzeko asmatan.

Eibarko tailarren nahaste borras-te haietan ere ez zan geldirik egon. Ameriketako merkatuek izan ohi zituen geldiuetan, Madrila edo edonora jo behar izan zuen ez gutxitan, eta elizarren ordezkio ezezik, baita sozialista eta errepublikanoen ordezkio ere. Diktadura nagusi zala, eta Martinez Anido zorrota ministrotzat zegoala, nor eta apaiz bat errepublikanoen ordezkio. Ezin zitekean ez, inolaz ere, erdipurdiko gizona izan, ez horixe!

Don Poliren geldirik egon ezin harek izan zuen ondorio ederrik gazte eta umeen artean ere. Antzerki talde bat eratu zuen, «Izarrak» foballako ekipoa aurrera bultzatu, «poxpoliñak» kantari eta dantzari taldeak gertutu, eta aipatutako egiteko guztiekin saiok eta jaialdiak herriari eskaini.

Zeregini guzti hauek ez bide zizkioten murrizten apaizgoari dagoz-kion funtsezko eginbeharrak. Don Mateo Mujika, hiru probintzietako azken gozaila zanaren eskuin eskua omen zan, eta zenbaitetik diotenez, behar bada zentzu bihurritz, ezker eskua ere.

Hizlari trebea, zuzen zuzena, bel-

dur gabekoa, «plaentxiatarra». Gal-detu dudan nonnahi erantzun berdina jaso izan dut, hots, «Postkon-zilioko apaiza zan». Ez da gutti esatea orain hirurogei urteko apaiz batez. Arrateko Amaren koronazioan lan asko egina. Beronek mol-dutua da oraindik ere gaur egun erabiltzen dan Arrateko Amaren Be-deratziurrena, gaztelaraz nahiz euskeraz.

Idazle fina, «Euzkadi», «El Día», «Argia» eta «Yakintza» Aldizkari-etan sarri asko argitaratu ziran be-re lanak. Horrez gainera baditu hiru hitzaldi, ondoren argitaratu ziranak. Hauetariko bi, «Arrate» ze-ritzatena, «Euskal Esnaleak» pres-tatutako hitzaldiak sorten argitara-tu ziran, 1926 urtean. Hirugarrena, berriz, «Costumbres y Vestimenta Vascas» izenekoa, Euskal Herriko Txis-tulari Elkartearen babesean argita-ratu zan, 1930 urtean.

Badugu besterik Don Poliz. Zen-bat eibartarrek, euskaldun orok ere, ezagutzen ote dute Don Poli mu-sikalari bezala? Nork esango luke euskal opera baten egile dugula, 1923 urtean Eibarren lehen aldiz aurkeztu zan operaren egile hain zuzen, «Amets Larria» izenekoa? Eta opera bat ezezik, «Mendiko Eguna» deritzan bi ekitalditako zarzuela bat egin zuen 1921 urtean, «Euskal Esnaleak» eratutako txapelketan saritua.

Esanak esan, ez dugu erraz amaituko Don Polirekin, hain ugaritsua zan! Hala ere, Eibartik alde egiteko ordua heldu zitzaion be-rak uste izan zuen baino lehenago, eta joate honekin amaitu zan eibar-tar gehienentzat Don Poliren itzal maratz, baina ez guztientzat, ez horixe, zorionez.

Berrogei-ta-amairu urte zituen Don Poli Baionara zanean.

Eta han ere hala eta guztiz ere, Don Poli ez zuen ibai zabalote geldiarren joera hartu, errekatxo bizkor, garbi eta argitsuarena baino,

apaizgai ameslariena bailitza. Hain zuzen, Baionan Don Poli ezagutu zutenengandik jakin dudanez, giza-tasuna mailaz behintzat, ordurarte egin zuena gutti baino ez omen zan izan ipar aldean egin zuenaz gonbaratuz, orduntxe iritxi omen zan bere izate osoturaino, ordun-txe izan omen zan inoiz ez bes-tean DON POLI.

Muga iragan behar izan zutenen babes, ardigalduen artzai, ezjakinen gidari, behartsuen laguntzaile eta guztien argi.

Era honetan, gerra bat amaitu eta beste bat hasi. Frantzian bar-na bigarren hau, hasi ere. Gertaera honek ez zion lasaitasunik eskaini Don Poliri. Lehen estu eta larri baziarduen, are gehiago Frantzian berean gerra zanetik. Agiriko gor-deleku zana, ezkutu leku bihurtu zan. «Resistance» dalakoaren lagun-tzaile eta «alkaue»-a, Plaentxiako zuloan esango zuten, herriaren eragile eta albistari paregabea. Irrati kaskar bat omen zuten etxean, eta hartaz nola edo hala baliatzen zi-ran Londoneko B.B.C. emisioaren albisteak entzuteko, gero inguru-koei jakineraz ahal izateko.

Amaitu ezindako berriketa dugu Don Poliri buruz, hala ere orain-goz nahikoa deritzat. Begoz ferro kozkor hauek Don Poli haundiaren oroigarri txikitat. Ni bezalako gaz-teren bati, Don Poli ahaztua eza-gutzeko balio izan badio ez da izan inolaz ere alferriko lana. 1956 ur-tean hil zan «L'Embassadeur de la Charité». Elizkizunetan bazan jen-derik. Ohi ez denez, Baionako Apez-pikua mintzatu zan meza hartan Don Poliz, ez bait zan berau ere ohizko apaiza. Elizamak, tarteka marteka sortzen danetariko apaiz bat galdu zuen, Euskal Herriak urri beino urriago dugun «txapel haun-dixa».

AMATINO

zeruko
ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Argitaratzailea:

Nafarroako-Kantauriko ta
Aragoiko Kaputxinoak.
(Mayor, 50-1.- Burlada
Pamplona).

DONOSTIAN:

Oquendo, 22 - Tel. 26666.

Ekonomia eta Politika Kuban

Interes berezi bat Amerikan, beti euki du gure asterokoak. Orregaitik, 389 garren zenbakian Ugalde jaunaren idazti polit bat dakar, Hego Amerikaren egungo egoera gai bezela arturik eta Artola jaunak bere beste idazti bat argitaratu du Kubaren gain. Nik bere, ongi deritzat noizik behin ango laterri bat aipatzea. Bide batez, Kubako azkenengo 10 urteak aztertuko doguz.

Aurten, Castrok esan zuanean: «Uts egin dot eta zuen eskuetan dago nere agintaritzatza, egizue zuek nahi dozuena», mundu guzia gelditu zan Kubarantz begira. Zer jazo da Kuban?

Fulgencio Batista, Kubatik aldendu orduko, Fidel Castro azaldu zan leendakari jator bezela beren «Movimiento del 26 de julio» gaz. Sierra Maestratik, Batistaren agintaritzatza austu zuten. 1958-garren urteko abendua zan eta esan leike Castroren agintzaldia asi zala urrango urteagaz, 1959-garren urteagaz eta gaurko egunerarte. Orduraino Prio Socarrás eta Batistaren agintzaldiak oso ustelkorrak bihurtu zituzten Kubako arazoak, gizarteko egiturak. Zuzentasun eza nabari zan. Kontuak artzeko garaiz eldu zan Fidel Castro.

KENNEDYREN EGITARAU

John Kennedyren aldikoa dogu Fidel Castro eta erriko agin-bide gorenera eldu zanean Kennedyn egitarautik «Alianza para el progreso» erabarritze guziak aipatzen asi zan: Lurgintza barriztu, ondasun andiegiak zatitu ondasun txikien onerako, lur-gaiak banandu, berezitu, azukerearen gain, laborari edo nekazarien egoera obetu, industri barriak jarri, etxe barriak jaso, sendakintza obetu, edatu eta obetu jakintza, etab. Elburu edo xede denak, Kennedyrenak ziran, Hego Amerika guzian artu bear ziranak.

UTSAREN SUSTRAIAK

Geroago, ikusi zuanean Castrok, egitarau guzia ezin zala bete, asmo edo xede bat bakarrik gelditu zan garaipenezko ezaubide bezela. Ezaugarri au izango zan 10 miloi tonelada azukerea biltzea aurtengo urtean. Baina ez dira bildu ainbeste tonelada eta nor da errudun?

Lehendabiziz, eguraldiak, ostagi baldintzak ez dira izan egoki egokiak.

KUBAREN AZUKERE EGITEAK

Urteak	Toneladak
1948/49—	5.786.000
1952/53	
1952/53—	5.02.000
1956/57	
1962/63	3.821.000
1963/64	4.398.000
1964/65	6.082.000
1965/66	4.867.000
1966/67	6.128.000
1967/68	5.000.000
1968/69	5.000.000
1969/70	8.000.000?

Iturri: F.A.O.

Gero, makina ezak. Amar urte oneitan, Kubak, U.R.S.S.-en erosi ditu lurgintzan darabiltzen tresnak. Makina oneik, U.R.S.S.-eko zelaietan ibiltzeko eta bertako azukrezko lastoak ebakitzeko eginak dira baina Kubako landarentzako ez dira egokiak. Gero euriteak, azukrezko lastoak ebagi orduan, ondore kaxkarrak ekarri zuten. Lantegietara eroan ezin eta azukrezko kainaberak lurrean etzanda egon ezker azukere asko galtzen dute. Kubatarrek gertu gabe daude oraindik 10 miloiko biltze bat jasotzeko. Ez jakin au, gertaera au, ezin au, aipatu du Castrok.

KUBAREN ABERASTASUNA

Azukerea da Kubarentzat aberastasun onena eta ia bakarra, zoritxarrez. Kubako erbestertatze andienetarikoa, saltze onena, azukerea da. EUNETIK, larogetabost.

Castro etorri arte, au da, 1959-garren urterarte, Kubaren erosle andiena USA izan zan. USA-rantz joaten zan urteroko azukerearen zati on bat. Itun baten bidez, «Quota System», USA'ko bidea artzen zuan azukereak, 300 edo 400 miloi dolarigaitik. Eta 150 edo 200 miloiko azukerea beste laterrietara saltzen zan. USA-n salenurri onenean saltzen zan Kubako azukerea, ikusten danek:

1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959

USA-ren sal-neurria	5,09	5,07	5,36	5,42	5,21	4,99	5,09	5,30	5,41	5,38
Beste laterrien salneurria	4,98	5,67	4,17	3,41	3,26	3,24	3,47	5,16	3,50	2,97

KUBA ETA ESPAINIAREN ARTUEMANAK

Kuba eta USA-ren artuemanak otzitu ziranean, orain 11 urte, USA-ren utsa betetzeko kubatarrek sortalerantz jo zuten. Geroztik, U.R.S.S.-da lagun andienetarikoa eta Espainia bere bai. U.R.S.S.-en laguntzagaz bizi da orain Kuba. Nagusi bat utzi bear zuan, USA, beste nagusi andi baten eskuetan jauzteko. Gauzak ez doaz

astez aste

EUSKAL DANTZARIEN

BILTZARRA

Euskalerri guztiko dantzariak elkarren artean batasun bat lortu nai lukete. Orri buruz eskualde bakoitza ari da lanean eta Baionan ere egiña dute billera bat, musikako eskolaren etxean. Ego-aldetik ere joan ziran Mugerza eta Barandiaran jaunak. Ona zer taldek bialli zuten billerara berearteko norbait: «Oldarra», «Oraibat», «Xeliz-tarrak», «Begiraleak», «Batz-Alai», «Oinak-Arin», «Angeluarrrak», «Urru-ña», «Kanbo», «Baigorri» eta «Polo de Beyris»koek. Inaki Urtizbe-reak izan zuan bere gain batasun onen idazkaritza.

GAZTEENTZAKO LEKU BAT

Azkainen, gazteen kiroletarako leku berria antolatu dute. Batez ere rugby eta football delakoetan jokatzeko. Tximeldegia errekarren ondoan dute zelaia. Igandero, amarreran, nai duten gazte guztiak joan ditezke zelai ortara bere abilitadeak erakustera. Pozik daude erriko gazteak...

LEITZEKO ERRIA JAKINTZA

BIDEAN

Leitze, Nafarora zaarrean, jakintza kontutan aurrelari jokatzan ari da. Azaro onen 3-an asita, zabalik daude ango Nekazaritza ta Ganadutza Eskolako atekak.

Basarriari begira egin da aalegin au. Ta leendik badute «Escuela Laboral» izeneko oietako beste ikastetxe bat ere. Etxe aundi bat, bere bost irakas-gelekin. Beste gela batzuek, lantegitarako ta beste zeregin batzuetarako zabalduak. Onela asia da Amazabal izeneko Zaitzagoak ireki duan etxea.

Asieran, «Laboral»eko lekuak artuko ditu Nekazaritzarako onek, bere ein batzuetarako. Ogei bat mutil asiak dira ikasaldi auetan. Alboan dute mutillek Ostatu-Etxe bat, ikasleen etxe-bizitzarako era-tua.

Leitze abiatu da bere jakintza-bidean aurrera. Azkenerako, or izango ditu erriak bere Etxe Nagusia, Ikasleen gelak, pelota-leku estalia ta Leenengo Irakaskintzarako Ikastola-sailla.

Ogei ta amairu ikaslek emango diote asiera, ta lekuak beteta daude. Ta irakaslez ere ornitua izango dute eskola. Leitzeko ikasleak

sei dira. Besteak Nafarroa guztiko aldeetatik bilduko dira. Ala dituzu, Burgete (Auritz) aldekoak, Araizkoak, Larraungoak, Basaburu-koak, Imozkoak, Goizuetakoak eta Iturengoak. Sorta ederra asiera emateko ta erakusbide ederragoa beste errentzat.

Gure baserritarrek, guztion laguntza merezi dute benetan, eta leitzearrek ez die ukatu nai laguntza ori.

ANTONIO TOVAR-EKIN

IZKETAN

Madrilgo ARRIBA egunkariak, igandetan orrialde berezia argital-tzen du, orko ta emengo berriak naastuaz. Oietako batean Antonio Tovar jaunarekin izandako izketal-di bat dakar:

—Nolatan dijoa zure Euskal-Ira-kasgua?

—Oso ederki. Ezta ala ere, Ira-kasgu erabakia. Nere irakasaldi-etan sar ditekenezko bat izan ez-kero, ondo sartzen da nere eifean. Alemanian etzaie atsegin beti ja-kifneko lanetan aritzea. Azkenengo zazpi seillabetekotan, bi euskal-gaiz eskeini ditut.

—Politika-usairik ez al du artzen orrelako ikasaldiak?

—Ez, ez. Ainbeste dira an era-kusten diran izkuntzak... 50 edo 60-ren bat izkera erakusten baitira bertan: katalana, finlandesa, man-txu-izkera...

—Errialde batzutan, jakintzak ekarri du izkera batera guztiak egokitzea. Espainian eskolak izan duan atzerapenagatik, katalana, euskera ta gaillegoa bizirik daude gure egunotan. Orain, irrati, tele-bista eta beste aurrerapen auek ikusita, bi bide ditugu aurrerantza jarraitzeko: edo-ta izkera oiek bere batean aintzat artu bear ditugu, ta ortarako zor zaiena eman; edo-ta izkera-burruka bizian jarraitu bearra izango degu, orain-arte be-zala Frantzian, eskolarik-ezetik, es-kola zabaldu bateruntz jo zuten, beste biderik etzutenean. Orain, irrati, telebista ta abar dituztela, izkera batean eskeiniak, eskualde-tako izkuntzak galduko dituzte. Onela gerta ditek Proventzako iz-kuntzarekin.

—Unamunok esan zuan esan: Euskeraz itzegina, ezin joan zite-keala munduan zear, ala ezta?

—Unamunok gaztelania artzeko aolkua ematen zigun. Baiña ori aren berekeri bat zan. Eta beste askok, beste bideetatik ibilli nai dute.

ARANTZA ESNAOLA,

AUSPOA JOTZEN

EUROPAKO TXAPELDUN

Orra gure gazte bat txapelketa batean nagusi aterea. Holandan izan zan txapelketa ori; ta ama-sei Erri-aldeetatik agertu ziran ber-tara leiaketa ortan tarteko izatera. Erdi-bizibideko auspo-jolleak ziran nor geiagoka jokatzekoak eta Ho-landako Tilburg errian ospatu zan txapelketa au laugarren aldiz.

Europako eskualde askotatik ain-beste agertu ta gure Arantza na-gusi gelditu, alajaina!

Beasañen jao gure nexka eta txikitatik auspo-jotzen asia. Espai-niatik beste amar auspo-jolle ba ziran joko orretan. Beraz poz ar-tzekoa da, ainbesteren artean ga-raille ateratzea.

Italiarrak izan zituan leiaketan urrena jarri zitzaizkionak. Baiña txapela berak jaso. Telebistan ere sarri ari izan da bere soinuarekin jendea alaitzen.

Oraingo musika ye-ye delako ori, eztu bere gogoko; baiña beste ere-si-mota batzuek, gaurkotasunez jan-tziak izan arren, atsegin ditu. Orain, sortu-berri dan auspo-soinu karrera egitekotan da. Sei urteko ikasgua izango da, baiña Arantzak bi urtetan burutuko duala uste du ikasgu osoa.

Ba ditu bere etxera auspo-jotze-ra etortzen zaizkionak ere, ogei ta amarretik gora ikasle. Orain, Ma-drillen izango dan leiaketara ager-tzeko ametsa du. An irabazi ez-kero, munduko txapelketan jokatu al izango du. Aurrera, ba, gure beasaingar nexka argi ori!

JANARIA NON?

Non izango da janaria onenbeste jenderentzat? Onelako galdera maiz entzuten dugu. Euskalerrian ia ez da janaririk sortzen eta kan-potik ekarri beharrean aurkitzen gerala nork ez du entzun? Baina onela mintzatzen diranek Geogra-fia gutxi dakite eta Historiaren konzepto atzerakola daramate bere barruan. De Gaulle zaharrak dau-kan konzepto berbera.

Mugak kendu behar dirala esa-ten dutenek Bidasoa aran zoraga-rruari begiratu ahal diote? Begi-ratzen badiote beren asmoan sen-dotuko dira noski. Bidasoa begien aurrean daukagunok nola sinistu-ko dugu or, ibai txiki ta polit orretan, muga zorrotza dagoela? Au da Geografia ta Historia biziak era-kusten digutena.

Gure erria ez da Gipuzkoa ta Bizkaia bakarrik. Lur zabalagoek ere osatzen dute. Lur zabalago oi-etan janari ugariak sortzen dira. Zein Nafarroan, zein Riojan, zein Lapurdin, zein Zuberoan.

Orain, Nafarroako Donapaleun «Haragi» izeneko kooperatiba bat sortzen ari dira; kooperatiba orrek bakarrik 40.000 txahal eta 200.000 txerri urtero sortuko ditu. Iltegi baten bidez aragi ori merkatura aterako du erosleen artean bana-tzeko. Onen antzeko ekintzek gure erria irakatsi diguten baino osoagoa dala erakusten digute.

EROSKI, saltzaile ta erosleen ar-teko zubia izanez, gauza auetaz konturatzen da eta asmo aurrera-koiak aitzina eramateko, ekonomia-ren laguntzagaz gizonki aztertu be-har ditu baldintza guztiak.

BEETHOVEN-en MEZA

OIARTZUNEN

Azaroaren 17-an, Oiartzungo eli-za nagusian, Baionako Orkestak, eta Oiartzungo, Baionako ta An-geluko abes-taldeek, Beethoven-en «Meza (Do mayor)» kantatu zuten, Arthur Demesse jauna gidari zute-la Saio au «Lartaun» taldeak era-tu du. Paristik lau bakar-kantore ekarri zituzten. Arritzekoak, Oi-ar-zungo seme dan Jon Oñatibiak euskal kulturaren alde egiten di-tuan lanak. Alako erri txiki bate-tara ainbeste gauza ikusgarri eka-rtzeko, bear da kemenik! Urrango bi egunetan, Baionan eta Angelun ere egin zan musika saio eder ori bera. Zorionak daniel.

ongi Kuban, Amerikaren laguntasun gabe, baina orraitio, mundu guztiko lotsa irabazi dute eta mundu guztiko laguntza bear dute geroago eta bizi maila obeagoa lortu dezaten.

USA-gaz itunak autsi ziranean, Espainia eta Kubaren artuema-nak bizkortu egin ziran ikusten danek:

KUBAREN NAZIOARTEKO SALEROSTEAK

Urteak	(Dolarrak miloika)		Espainiagaz	
	Mundu guziagaz		Erosteak	Saltzeak
	Erosteak	Saltzeak		
1957	813	845	—	1
1958	888	763	—	1
1959	742	638	—	—
1960	638	618	10	10
1961	703	625	4	9
1962	759	521	1	9
1963	867	544	9	22
1964	1.015	714	31	66
1965	865	686	38	31
1966	926	592	79	38
1967	...	...	28	39
1968	...	...	19	41
1969	...	...	39	42

Azalpenak: ... gai ezagun ez dana.
— miloi bat baino gutxiago.

Iturria: I.F.S.

Kubaren nazioarteko salerosteak gorantza ez doaz, berantza doazela esan geinke. Orrek esan nahi du Kubako ekonomia ma-kalik dagoela eta bakartasuna autsi bear duela, sendotzeko.

Kubak, orain, 1.700.000 biztanle geiago ditu. Gizalodiere 58 biztanle kilometro izan zan 1959-garren urtean, Castro azaldu za-nean, orain gizalodiera au, 72 da.

Kubako egitura barriak gauza batzuek ongi egin ditu eta beste batzuek egin gabe utzi ditu, ezinean. Mugatuak, izaki mugatuak gera, egitura onak euki arren.

S. LARREA

DE GAULLE

Nazio - arteko politika

Interesgarria benean De Gaullek nazio-arteko jokoa nola eraman zuan epaitzea.

Interesgarria batez ere nahasketak eta itxumen askoren iturburu izan dalako. Nahasketak honetan Frantziako sozialistek badute erru bat baiño gehiago. Izan ere, De Gaullek israeldarrei gogor egin zienean, iparamerikarrek Vietnam-en daramakien politika kritika zuan, O.T.A.N.-i buruz postura hartzen duanean, hori ikusten ditugu sozialistek Mosche Dayan-en jokoa goraltzen, Vietnam-eri buruz postura epel bat hartzen beren iparamerikarren alde zeuzkaten sentimenduak izkuta eziñik. Eta zertarako aipatu Algeriari buruz hartu zuten postura?

Horrengatik zaigu benetan interesgarria De Gaulle-en politika zertan auzeraria eta zertan atzelaria zen, aztertzea.

Asi gaiten bere politikaren puntu batzuk ikusten.

De Gaulle Washington-en, Kennedy Lehendakariaren gorputz-aurrean.

ALGERIA

Etzion gogozko zitzaiolako, askatasuna aitortu, beste biderik etzeukala ikusi zualako baizik. Algeriarrak berak lortu zuten askatasuna besete herri guzietan bezala. De Gaulle realitate hori aitortu beharra izan zuen ta egin zuen jokoa etzan egokia izan.

Batetik, Frantzia ko herria etzuan hortara gertutu; militarrek zapalduta, baztertua utzi zituan, Algerian bizi ziran frantseseri ere, etziren bide egoki bat ireki. Bestetik, neokolonismoari dagozkion harreman ekonomikoak ezarri zituan Algeria eta Frantziaren artean.

Oraindik ere nahiz eta puska bat aldatu, egoera berdintsuak jarraitzen du. Algeritarrei kostako zale orangoz egoera honi ihes egiten.

Non gelditzen dira De Gaulle askatasunari ta herri-arteko berdintasunari buruzko hitz ederrak?

EUROPA

Frantziaren haunditasuna beste-rik etzuan gogoan. Horrengatik izan ditu Europako elkarrekin hainbeste borroka ta iskanbilla. "Nazio-arteko gauza izan behar du eta ez nazioen gain izango den elkarrekin bat" — zion De Gaulle.

Izan ere, Estaduen gain dagoen zerbait balitz, kapitalista jendeak, elkarre hortara joko luke laguntza eske. Horrela Estaduen indarra gutxituko litzake. Orduan, ongi konprenitzen da De Gaulle zergatik aurka azaltzen zan. Bere aginpea behera zetorken. Baiña hori bakarrik ez da.

Nahiz eta azken aldi honetan konzentrazioak gehitu, Frantziako industria neurritz erbestekoena baiño txikiagoa da eta neurritz bakarrik ez, kalitatez ere, besteak baino beherago arkitzen da. Orduan, bizi ahal izateko, protekzio baten,

Estaduen laguntza baten behar-reen aurkitzen da. Hori ez izatean, galduta litzake. Ezin dezake bizi. Batetik, konpetentziarik egiterik ez luke izango hortarako preparatua ez dagoelako eta bestetik erbesteko industriak irentsiko luteke haundiagoak diralako. De Gaulle hau ongi ikusten zuan. Estaduen gain legoken elkarre bat sortuta, Frantziarentzat ondamendia zetorren. Eta agur De Gaulle ametsa lili-ragarriak!

Ikuspen honetan garbi ikusten da ere Englandarrei zergatik etziren Europako elkarrekin sartzen uzten. Batez ere Frantziaren industriarentzat konplikazio asko sortuko zizkiolako eta iparamerikarrentzat ere, bestalde, Europako ateak irekiak izango ziralako.

Eta hori ezin zuan De Gaulle onhartu. Iparamerikarren agintea ezin onhartu. Baiña ez ezkerreko pentsakera bati eskerrak, Frantziako kapitalismoaren interesak defenditu nahi zitualako baizik.

Horrengatik, nahiz eta erbesteko politikari buruz puntu askotan ezkerrekoak eraman zezateken politika eraman, etzan arrazoi berdinagatik ordea.

De Gaulle munduko arazoan zuzentzaile izan nahi zuan. Mosku ta Washington arteko eztabaidak, berak nahi zituan erabaki. Baiña garbi dago hori lortzerik etzuala izan. Berak bere buruari itxi zizkion bideak.

Moskurekin harremanetan asi zanean, Londres eta Bonn-en, Bruselas eta Erroman, Estokolmo eta Ottawan, konfiantza guzua galduta zuan bere arrosko-postura bitarteko zala-ta.

Moskuren aurrean indarra izateko eta bere iritziak entzunak izateko, beste biderik etzeukan, Europa eta Sartaldearen laguntza ez ba zan. Laguntza hau galduta zeukan, ordea. Horrela bere asmoak amets bat besterik etziran.

HIRUGARREN MUNDUA

Jende frankorentzat herri zapalduen alde borroka egin zuan gizona zan De Gaulle. Hori dioenak, arrazoi bat baiño gehiago badute: Vietnam-i buruzko postura, Algeriaren askatasuna, Hego-amerikan egin zuan ibillaldia, Quebec-eko hitzaldian eta abar.

Baiña pixka bat aztertzen ba degu Sudafrrikari, Rhodesiari eta Portugalari buruz egin zuan jokoa, laister ikusiko degu, De Gaulle postura lotsagarria.

Sudafrrikaren foko razista zer ta nolakoa dan, denok ondo dakigu. O.N.U.-k berak ere kondenatu egin behar izan du enbargoa aginduz. De Gaulle eskaera horri uko egin dio, "Mirage" abioiak "Pan Hard" tankeak ea beste gudako tresna ainitz, Frantziak Sudafrrikari saldu egin zizkion. Frantziak salduak dira Sudafrrikak dituan guda-tresna gehienak. Guda-tresna horiek badakigu zertarako diran: beltzak zapaltzeko. Frantziak salduak tresnakin lagundu zion Sudafrrikak Rhodesiari altxa ziran beltzak zapaltzen.

Bestalde, Angolan portugaldarrak beltzak zapaltzeko darabilzkiten "Pan-Hard" horiek Frantziari erositakoak dira.

Ondiren garbia ateratzen da. De Gaulle Afrikan zaramakien politikan, zuzen ala zehar, beltzaren aurkakoa, herri zapalduen aurkakoa zela.

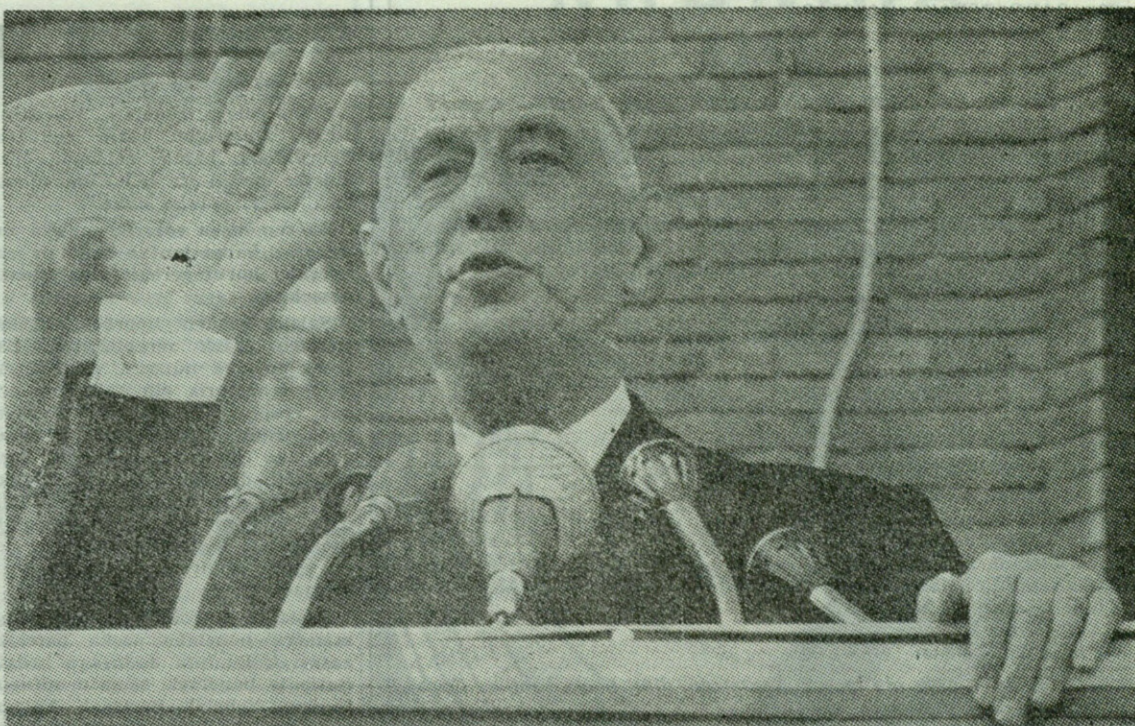
Tokitan gelditzen dira Phon-Pen-ko eta Quebec-eko hitz ederrak! Frantziaren haunditasuna lortze-arren, edozer egingo zuen gizon harrek.

Itxuraz gauza batzuetan egokia izan arren, bere nazio-arteko politika, barnera joaten ba gera, chauvinismoz kutsatuta zegoela laster ikusiko dugu.

Frantziaren haunditasuna eta horren gainean, De Gaulle!

Juan Elustondo

De Gaulle eta herria

Hamaika urte egin zituan Frantziako Republikak De Gaullearen gidaripean.

Tarte honetan Frantziako herri-tarrak gertaera latzak eta milla aldaketa jasan behar izan dituzte. Frantsesak ez dute ahaztuko V-gn. Republikaren sortzaila eta Lehendakaria izandakoen izena.

Frantsesak ambizioz betetako aberri aske ta argi bat itxaro zuten. Ez zan besterik, De Gaulle-aren ametsa. Bere indarra Frantziak zeukan irudiaz oinarritzen zan, hain zuten. Irudia bera desegokia, zaharra ta eziña nahi ba da, baiña herrien sentipenetan oraindik ere sakonki bizi dena.

Asmo haundiekin eraman zuen Frantziako itsas-ontzia munduan zehar. Suz pisturik herri bildu nahi izan zuan gidari argi baten menpean Londres hiriatik bere abotsez Frantziaren deihadara zabaldu zuen. Hor datza bere nortasuna eta mitoa ere.

Algeriako arazoa bide zala, Frantziako herria anal-arteko gudan erortzeko zegoen. Gidari bat behar zan. Hala militarrek eraginda eta herriaren egoera zaillaren laguntzarekin, De Gaulle ez zuen beldurrik izan, Estaduen buruzagitz bereganatzeko.

De Gaulle itxaropen berriaren argia berealagertu zan eta Algeriako arazoa zuzentzeko bakarrik deitua izan zenik ez zuen pentsa.

Aurre aurreko elburuetatik urrun, eginkizun motxetatik aldentuta, etorkizun zabaleko elburuetan bere ekintza politikoa oinarritu nahi izan zuen De Gaulle.

Frantziako etorkizuna haundia gertatzeko De Gaulle lana hiru sailletan egin zuen: Estadua, eraberritze soziala eta ekonomia.

Estadua indartzearen buruzagitz, lehendakariaren ahalmenak sortu ta haunditu zituan erabat. Bat batean Gobernu eta batez ere Asamblaea gutxietsi. Ez zuen tarte-ekonomik, Alderdiarik edo Sindikatoenik, onartu nahi.

U.D.R. bera Alderdi bat baiño gehiago zen Mugimendu bat, De Gaulle garaiean beintzat. Herria bitartekorik gabe gobernatu nahiak Fashismoaren kutsua ematen zion V-gn. Republikari. Hala ere, auteskundeak ez ziran galdu eta Republikaren izena goi-maillan jarri nahi izaten zuan.

Baiñan auteskundeak eta referendunak ba zuten De Gaulle bere-zitasuna.

De Gaulle, herriaren aurrean jartzen zanean, nahi zuena egiteko, esku libre, baimena eskatzen zuen.

Ez zuen odol-ixurketarik eragin, ezta ere herriak berarekiko agertutako iritziari uko baiñan egin zezakean, eskubidea zeukan. Hitz batean, De Gaulle hautzat zeukan Frantziako herria.

Ez zan Estadua De Gaulle mailan indartu. Estadua De Gaulle zan eta De Gaulle zalantza egiten zue-anean, Estadua zalantzan jartzen zan. Estadu baten estabilitadea ez dago politiko argien eskuetan bakarrik. Estaduen estabilitadea gi-zartearen estabilitadean oinarritzen da, batez ere. Maiatzako iraultzak gi-zartearen desegokitasunaren agerpen bat besterik izan ez zala De Gaulle ta Estadua bera kolokan jarri ziran.

Berak ere ikusten zuen hori eta bere Estaduak frantsesen babesa jaso zezan, herriaren egokera obetu nahi izan zuan.

"Partizipazioa" zen De Gaulle ahoan sarritan erabiltako hitza. Ka-

pitalismoa ta sozialismoaren artean hirugarren bidea urratu nahi izan zuen.

Era honetako jokabideak non gelditzen diran historiak erakutsi digu eta V-gn. Republikak ez du kontrarik adierazi. Ez da ba, arri-tzekoa De Gaulle heriotzerako hainbeste aipatutako hitz hura zeharo galdu ba da.

Arrazola zuten sindikatoak eta ikasleak partizipazioari buruz beren zalantzak agertu zituztenean. Lan-tegi bakoitzean "comité d'entreprise" lortzeko, 1968-gn. arte borrokan jardun dute langilleak. Hala baimena lortu ba dute ere, esku-bidea praktikan zeharo jartzeko borrokan jarrai beharko dute.

Ez dago ukatzerik De Gaulle asmo ona eta hor dago lege-eraberritzaila sail bat: "sur l'interessen-ment des travailleurs", "sécurité social" eta abar.

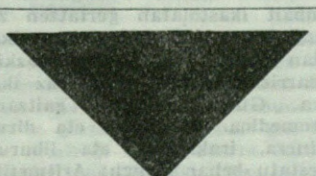
Bitartean ordea, hitzak utsak gelditu ez ote diran galdetzeko garaia dugu. Politiko ta Sozial-Demokrati batek gehien onerako zuzendutako ekonomiaren gestioa eskatzen du. Baiña De Gaulle gidaripean frantsesen ezberdintasunak haundiagotu egin dira, Hazikunde ekonomikoak daukatenean mailari besteeri baiño gehiago lagundu dio. Negozio-burgesien interesak oso babestuak izan dira De Gaulle garaiean. Ekonomiaren zalantzak langilleari ondoren gaitzak ekartzen dizkion estabilitaziorik neurrien bidez zuzendu dira. Industria ta nekazaritzaren desegokitasuna nekazari-aren kontura zuzendu nahi da. Probitzietako industrializazioa txostenetan bakarrik eraman da. Atzerrietako ekonomi-harremanak egokitu dira Frantziaren ohorerako baiña gaitzaren iturburu batzertu gabe.

—oOo—

De Gaulle ekintza politikoaren ondoren ez dute balantze posiborik eskeintzen. Baiña hori ez da halabeharrez gertatu. Izan ere, Herri bat gizon baten eskuetan jartzea ez da egokia. De Gaulle indar aurrekoietan oinarritu izan ba zen, zerbait lortzeko bideetan jarriko zen. Baimen De Gaulle ez haiek eta ez gazteak, ez zituen nahi eta bereala utzi zituan.

Zerbait geldituko da De Gaulle oroimenarako. De Gaulle, berak bakarrik bezala, eginkizun haundi baten ametsa eskeini bait zion Frantziari. Askatasunaren eta haunditasunaren aldetik De Gaulle eman zuen burruka betirako geldituko da.

D. IZA

ECHABE

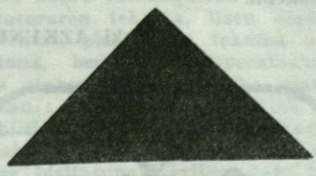
ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkifak: 84 10 78
84 11 21

ZARAUTZ

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

EUSKAL ADITZA

(BIZKAIERAZ - 128 orrialde)

Egilea: Pedro Pujana

Salgai: Liburutegietan eta egileak berak.

QaR·SoRTa

72.—BADOAZENAK: «LUISTAR»

Gipuzkoarra. Albisturen jaioa (1884).

Mujika-tar Jon, bere izena. «Luistar» idazle bezala izengoitia.

Españak egiten zituen (abarketaria). Bizar kentzeile be bai. Baita Sankristaua be. Eta olerkaria. Euskal olerkaria.

Barri-emoteillea Donostiako «El Día» egunkarian.

«Gure Mutillak», «La Cruz», «Argia», «Jesusen Biotzaren Deya», «Junior», «Euskal Esnalea», «Goiz-Argi», «Zeruko Argia». Aldizkari auetan agertu dira «Luistar»-en euskal olerki eta idazlanak.

Joan jaku «Luistar» be.

«Uxola»-k egin deutso ohorezko idazlan eder bat «Zeruko Argia»-n. (Ikus 393-garren zenbakian, 9-garren orrialdean: Albisturako Barriak atalean. Ikus, merezi dau irakurtzea-ta).

73.—SEBERO ITURRINO MOTRIKUKOA

Markes baten alaba
interesatua
marineruarekin
enamoratua
deskubritu gaberik
bere sekretua
amoriyua zeukan
barrenan sartua.

Gaur be askok eta askok kantatzen ditu onek kantok. Gure gurasoen denboran nork ez?

Sebero Iturrinok egin ebazan onek bertso-kantok. Motrikutarra zan Sebero Iturrino.

Motrikuarra zala berak esaten dau bere bertso-kanten aurretik: «Verso berriak, amoriyo finarenak. Sebero motrikuarra jarriak».

Nor genduan bertso-kanta egille au?

74.—MUGARTEGITA BAT BRASILEN

Jose Mugartegi bere izena. Amazortzigarren gizaldikoa-edo. Brasilio jesuiten kanposantu batetan aurkitu dabee bere illobi-arria.

Nor ete zan Mugartegi au? Bizkaiko semeren bat?

Entzute aundikoak izan dira Bizkaiko Mugartegitarak. Belaun-jenealajistak eta kondairalariak ba dauke biharra Mugartegi au nor zan jakiteko lorratzak billatzen.

Brasilidik eskatu dabeez argitasunak. Eta argitasunak eskatu dabezana be euskaldun deituta du: On Claudio Orandi Rodriguez Torrónegi, São Borjako Eriaren Liburutegiko Zuzendaria, Rio Grande de São Paulo Estaduan.

ARRIURDIN

diska berria

Ona emen

«Distribuidora del País Vasco»-k azaldu berria duan Antton Valverderen diska. Bertan, Xenpelar bertsolari famatuaren lau bertso zoragarri.

ANTXON VALVERDE

xenpelar'en lau bertso

santa barbara'en martiriya
iya guriek egin du
zezen festa pasatzen
iparraguitre abitia dela

ATEATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Víctor Pradera, 2
Urrutizkifia: 25700

DONOSTI

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

Jakintza liburuak saritu

Egun ederra benetan, Azaroaren 1-ean, Durangon igaro genuena. Eguraldiari baino gehiago, eliza atariko euskal eta erdal liburu azokari esker, esango nuke.

Ba zen diska ederrik, musika zaleentzat, baina lantxo honetan irakurgai buruz zerbait aipatu nahi nizueke.

Salgai zeuden liburuak, Euskal Herriko gaiak zerabilzkiten. Batzuek euskera hutsean, besteak erdera nahasturik eta baita ere era bat erderaz. Aintzakotzat hartzeak iruditzen zitzaizkidan euskeraz egindako liburuak bakarrik argitaratzen dituzten editorialak, Behar bada diru aldetik ez dira hain ondo konponduko, baina «euskal» literaturari laguntzea hori da, nere ustez; liburuak euskeraz argitaratzea.

Bestalde, egoki nabarmentzen zaizkigu honelako azoka batetan, euskerak landuta daduzkan sailak. Batipat, hauetxek somatu nituen: Ipuinak Nobelak, Bertsoak, Antzerkiak eta Olerkiak. Gogoratu dezagun gai hauetako izaten dirala diru sariak, ohorezko aipamenak e.a. Hori dena gure hizkuntzaren izat mesedegarria danik ezin uka. Baina hutsune ikaragarria du euskerak, jakintza libururik gabe dagoelako.

JAKIN eta LUR editorialak egin dituzte urrats, bakan batzuek, saiakera, filosofia, politika eta soziologia alorretan eta datozela idazlari, asko Etxepareren oharrari jarraituz, euskera plazaratzeko asmoekin. Jakintza gaietan ere, izan dezagun euskera mintzabide. Aurre eman dezaiogun arazoari. «Eleizako liburuak alde batera utzita, gure Literatura, gutxi gora-behera, orain dala zenbait urte arte, abertzale bigun guztien aterpea izan da. Gure herriaren gainbehera latzegia izaki, ihes-bide eta ihes-leku batera izan da olerkia» (Txillardegia).

Aitor dezagun, gaur egun, jakintza euskeraz irakasteko ikastolak ditugula tresnarik egokienak eta Heziera-Lege berriak sei urtetatik hamalau urtearte ikasten aritzera behartzen duela. Penagarria da zenbait ikastolatan gertatzen zai-guna. Haurrak hamar urtearte ikastolan jardun, eta hor dijoazkigu oinarriko batxillera erderaz ikastera. Guztiok dakigu gaitzaren erremedia. Baimenak eta diruaz gainera, irakasleak eta liburuak prestatu behar ditugu; Aritmetika, Geometria, Fisika, Algebra, Geografia e.a.

Irakurgai hauek egitea edo euskeratzea ez ahal litzake saritu behar, bertso, olerki, antzerki eta ipuinak saritzen diran bezala? Baiteztean nago.

Agerian dago bat-batean egin genezakean lan erraza ez dala. Batetik, zoritxarrez gai hauek euskeraz erabiltzen saiatu ez guralako eta bestetik hizkuntza bateratu gabe dadukagulako. Beraz, gure egin-kizuna Jakintza Euskerarekin ezkontzea da. Baita hizkuntza bateratzea ere. Agintariek bidea erakutsi dezaigutela eta haien erabaki eta esanetara egon gaitezen. A ze nolako aurrerapena izango litzakean.

Iñaki AZKUNE

Eraria epela dagola?

FAGOR

FAGOR'ek oztuko du berela

ETORBIDEAN KULTURA

URTEKARI 71

Euskal Agenda

110 pezeta

264 orrialde

mapak - bideak

mendiak - diskak

argazkiak - kon-

daira - abeslariak

bertsolariak idaz-

leak.

Eskatu liburutegi-

etan eta

Apdo. 73. BILBAO

URTEKARI

irurogeta amaika

“EUSKERALAGUNAK” DERITZAN KULTURA ELKARGO BAT, EIBARRREN OFIZIALKI ERATUA

Aspaldiko ametsa genduanok, orain dala aste batzuk hartu dau gorputz. Joan daneko urte mordoan jardun izan dau hemen euskaltzale talde batek, gure kulturaren aldeko lanetan, Rikardo Arregi zana gure adiskide ahaztu ezinako zinoan «euskalgintza» isilean. Baina talde honen ahalegina ezetan maminduko bazan, ekingia indibidualen bateratze bat eta herriaren laguntasuna behar zituan. Horretarako, legez jarritako erakunde bat behar zala pentsatu zan. Eibartar guztion laguntasunaz kontatu ahal izango eban erakundea behar zan, nahiz kolore bateko nahiz besteko, herri baten kultura ez daiteke-eta talde politiko baten monopolio izan. Behar ziran pausoak eman eta gero, orain zorionez heldu da baimena. Esan beharra dago, asmo honen eragileek Udalaren —Ayuntamentuaren— erraztasun guztiak izan dituela.

«Euskeralagunak» elkargoak, gure kulturari, eta batez bere euskerari, indar berri bat emon nahi deutsoen guztiak batu nahi ditu. Ez dator elkarte hau, lehendik dagoenel kompetentzia egitera; hareek betetzen ez dituzten hutsuneak betetzera baino, haren lana osatzera. Herriko beste antolamenduekin —A.P.E., Club Deportivo, S. C. R. Arrate—, harremanetan eta batera nahi dau joan. Bai eta Euskal Herriko kultura instituzio negusiekin batera ere, nahiz eta oraingoz Eibarren bakarrik lan egiteko izan.

Popularrak nahi dau izan. Herriaren zerbizurako. Ordainez, eta bere asmoak lortuko baditu, herriko

instituzinoen, kultura elkarten eta herriaren beraren laguntza eskatzen dau.

Zereginik printzipalena, ikastolen premia larriari erantzutea, batez ere diru aldetik. 252 ume dabilz ikastolatan; maisu bat, lau maistra, eta lau andereño laguntzailleren ardurapean. Ikastolako arduradunen bete beharra, zoritxarrez dagoen defizit ikaragarria nolabait tapatzea da, beste egiteko garrantzitsuago batzura lotu beharrean.

Bestaldekik, ostengo eskola eta ikastetxeetan bere nahiko litzateke euskera irakatsi izan daiten. Gauze emoten diran euskera klaseak, «alfabetatzea»... Hainbat gauza dagoz egiteko...!

Elkarte hau martxan jarriko bada, herriaren laguntasuna beharrezko dau. Bazkideak behar ditu. Hona hemen lehenengo jarri dugun helburua: mila ta bostehun bazkide. Kuota minimuna, 25 pta. hileko jarri da.

Igazko udan, «Eibar Kultura-Inmobiliaria S. A.» izeneko elkarte bat sortu zan, Eibarren kultura-desariorako preminazko ziran inber-sinoak egiteko dana. «Euskeralagunak» eta «Kultura Inmobiliaria»-k osatu nahi dabe euskal kulturaren berpizte honen oinarria.

Eibarren euskera bizkortzea, gu denon eskuetan dago. Euskera kultura-hizkuntza bihurtzea gure eskuetan dago. Gure dirua ere bai, baina batez ere gure eguneroko lana eta ardura behar da. Gerta gaitezen laguntzera, bila daiguzan lehenengo mila eta bostehun bazkideok. Ahalegin honek, egon seguru, emongo dau eta bere frutua.

Hona hemen zeintzuk izan diran baimen-eskabidea izenpetu dabenak, hasierako Zuzendaritza-batzordea berek osatzen dabelarik:

Lehendakari: Jose Garmendia Otegi.

Lehendakari ordeko: Martiniano Larrañaga Zubiate.

Idazkari: Andoni Idoyaga Ibarra.

Diruzain: Augusto Artamendi Okaranza.

Bokalak: Jose Maria Etxeberria Iraillaogitia (alkatea), Jose Luis Ugarteburu Arrieta, Enrique Franko Albizuri, Jose Antonio Garate Muñoz, Ramon Sarasua Gisasola, Serafin Basauri Arteaga, Jose Maria Kruzeta Alberdi, Jose Molina Florez, Juan Eñia Agirre, Inazio Balenzaga Ugalde, Tomas Urizar Irusta.

Danok ahalegintzen bagara, kultura loratze eder baten lekuko izango gara. «Zeruko Argia» honetatik egiten dan dei honi esan deogun BAI.

S. BASAURI

ARAGI ERREAK

- Txekor txuletak
 - Idi txuletak
 - Saietsak
 - Arkume ta abar
- San Ignazio, 15
Urrut.: 89 14 37
BEASAIN

Liburuak

Geigarri bezala

«ISTURITZETIK TOLOSAN BARRU»

Orain amabost egun, gutxi gora beera, aozko poesia ta uain berriko olerkariak aipatzean, J.A. Arzteren lana aztertu genduan, Aresti ta Leterenarekin batera. Eta aipamen orretan «Isturitzetik Tolosan barru» liburuak aozko poesia-ekin duan zer-ikusia agertzen zan.

Alde onek, nere iritziz, poesi-bilduma orrek eskeintzen digun doarik bikaiñena azaltzen badigu ere, ba ditu delako liburuak alderdi batzuk, aspaldidanik aipatu nai nituzkeanak, aurkezmen gisara. Liburu aberatsa da, lan askoren milla pallaku artua. Berezko bereiztasun ederrak dituan bilduma interesgarria.

Lanaren balioak mailla batean emango ditut. Nere iritzirako onen-tsuenak jotzen ditudan leenbizi; gero, saillean jeituen goazen bezala, merituz ere urriago jotzen ditudanak. Izan ere zenbait gauzatan, euskal poesiari begiratuta, Arzteren bildumak inoiz egin ez diran saioak ditu. Ta beste batzuetan, berriz, pentsamenari ta biotz-zartadari bagagozkio, ez dabil gailurrenean (bere eldutasuna ba du ere). Ta zenbaitetan erriko ta konkretuki mintzatzeak berekin ditut bere mugaketak.

1.—Aozko literaturaren kimu-berritze bat: Au da leen maillan aitoritzen genion meritua. Ikus, orain amabost egun esaten genduan, «Z.A.», 400 (1970), 3. An arkituko zenu gai oni buruz iritzia.

2.—Konkretu izeneko poesi-lan

konposizio jatorrean, gure zentzun guzien funtsean, plastika bide dalarik, mintzo zaigula.

3.—Pikareska moduko filosofi errikoia: Au da irugarrenean aitor-tu nai diodana Arzteren liburuari. Denek gogoan idukiko dute ango zati ura: «Portugalдар batek/honela hitzegin zidan behin... Eta erri-eskarmentu bizia du orri onetan bertan, beste aldean dionak.

Eztenkadak akullukatze orretan ba du antza bertsolariekin. «Pobriak altxatzeko/a zer kuadrilla», dio Udarregik, protestalari ta ironidun, Arzek bereak egiten dituan itzekin, Zirikada benetakoak ditu nun-nai liburuak, eta etorri aundikoak Ikus, adibidez, «Itxuraldazte», «Markina» orrialdean, edo Markoxen protesta bakarra. Edo ta aipa ditzagun atsoitzak, zein baiño zein zorrotzakoak.

Talde onetan sartuko nituzke bere itz joku erneak. Aur-jolaske-tak bezain argi ta xalo. Erri jakinduria baten zaar-oin aundikoak. Bertsolariaren eztenkada berekin dutela. Atal onetan aipatuko nituzke, diodanaren ejemplu, «Aiala» orrialdea, «Errenderi» izeneko orrialdean dakarren espiral jeinutsua, «Ezaren korrika saioa», «Arantzazun, 68-10», «Zer dala ta zer dala», Zorrotzak eta argiak benetan.

4.—Errotutako gizona, pentsamen gupil agirikoa: Bizi-taupada ieskor au nolabait mugatu bear ta, ar ditzadan egillearen itzak: «ama/amagandik sortu danak/maite du

minberati datorkio. Atzerrian (Londresen), piztutako argia du, amaren sabelean erroturikoa; erri onetako erabat izateko aukera egindakoa, ekintza baten burrukan saiatu-gogo-duna; erri bat, jakite bat, kondaira bat; erro oietan sakontzeko gogoz; euskaldungoa serio batek eskatzen duanez, konprometitu bizi nai duana. «Kultura/tankera/euskera... nere amak eman ez bazidan/esango nuen nere ama emagaldurik galdueña zela...».

Emakumea. Era askotako ezpatak ateratzen dizkio egilleak gai-gerri oni. Leenik, ama. Zinetako aitorrena arkitzen diot liburu onetan amaren itzalari. Ama, gorputzeko bizitzaren sortzaille, euskal kulturaren asikin, lanaren amoreagatik illa: «nere ama hil zait/lanak itota... zertarako dan bizitza/jakitera iritxi gabe...». Ta batez ere emakumea aipatzen du maitale-lagun bezala. Gai onetan, agian, norbaitek izan dezake, moraltasun baten aldetik edo, zerbait esateko tentazioa. Nere iritzi apalerako, poesia mintzo naizenez, ba dute Arzteren maitale-gaiak beren estetik espresioa, batez ere bizi-bearren eta askatasunaren deadarra datsenean. Bizi biziak dira. Ori bai: gai oni beste saiets batetik begiratu bear banio, jantziagoko pentsamen baten aldetik eta abar, zorrotzagoa bearko zuan izan nere iritziak.

5.—Mugaketak eta arrixkuak: Liburu au, ainbeste ta ainbeste landua izana dan ezker, naiago dut bere akatsak salatzen asi baiño mugaketak ta arrixkuak aipatzea. Obe deritzat. Bidezkoagoa ta leialagoa.

Bere itz ikasketak eta ots ikasketak, sorgin izkuntza baten lilluratasuna badariote ere, kontu aundia izan bear du egilleak geiegizko batean eror ez dedin. Teknika asmatu duanez, ies egin beza tentaldi onetatik: leengoaren azal utsa ematetik; muin berririk gabe, ots utsa ematetik.

Errikoia izateak ba ditu, baita, bere arrixkuak. Errikoia izatea zabalkundea duan poesia lortzea da; baiña gal dezake sakontasunean. Edo ta gerta leike zenbait gai sakon, axaletik eman bearra izatea. Adibidez aipa ditzadan Eliza ta euskal-historia arteko zenbait pintzelkada bizi Arzek bere liburuan ematen dituanak. Erria aukeratu du, esan-miña aundi baten ao-bizi. Baiña or dago, baita ere, gai auek sakonago ikusi ditutenen salla azterketalaria. Ta ezin ukatu auen irizietatik aldentzea arrixkuduna dela; ta erriak, muga jakinetan ibiltzera beartzen duala, gauzen zenbait funtsetatik at. Eta gauza aundia da pentsamen elduaren laramena dan poesia. Agian aundi bezala, bera bakarra.

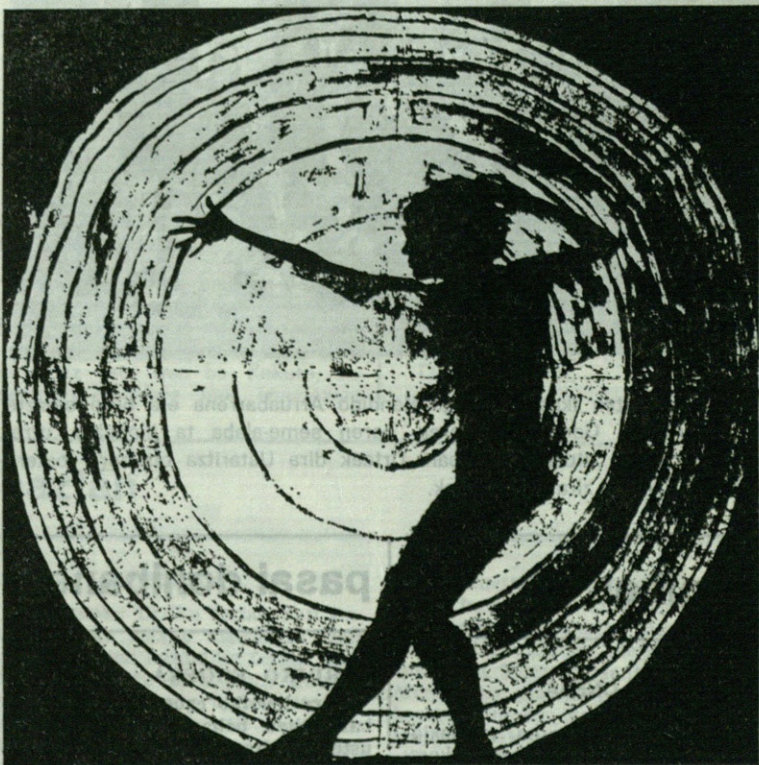
—oOo—

Ona emen bide berriak ireki dituan liburu estimagarria. Aozko literaturaren teknika, itzen dizdira aberatsa, plastikaren teknika poe-siduna, bertsolari temperamentua (ez ainbeste auen teknika esaundetan): auek dira J.A. Arzek darabilzkian lan-tresnarik onurazkoenak. Gero bere sentipen fiñak eta bere bizitasunak egiten dute gainerakoa. Mugak muga dirala, «Isturitzetik Tolosan barru» liburuak bulko bat eman dio gure poesiari. Ta egille bezala olerkariaren eskualdean, izenik sonatuenetakoa dago-kio uain berriko poeten artean, usurbildarrari.

Juan Mari Lekuona

ARTE

KRONIKA
(III)

hutsunean dilindan

ALICE ROYCE

huts Avenida de España 3 • DONOSTIA

■ AZENTZIO MARTIARENAREN
AZALKETA-LORATEGIA

Donostian jaio zan, 1884 garren urtean. Txikitandik Arte-trebetasun berezia agertu zuen. Bere aitaren irudi polit bat egin zuen, sei urte zituala.

Pintura ikasketa Donostian egin zuen lehenbizi, gero Madrilan, Marcelino Santamariakin, eta azkenean Parisen, Jean Paul Laurens fama-tuakin.

Martiarena ezkondu arte Parisen egon zan lan egiten, eta sorte andiakin. Erretrato asko egin zuen an, oleoz eta pastelez. Ezkonduta gero Donostian Akademia bat jarri zuen. Martiarenak, «Txabol-gorri» zertzan lantoki polit bat zuen Marrutxipi hauzoan.

Martiarena Bilboko «Asociación de artistas vascos» taldekoa izan da. Pintore trebe ta bikaina izaki, irakasle bezala ez da atzean gelditu. Gipuzkoako pintore askok bere estudioan, baita «Artes y oficios» akademian ere, ikasbide ederrik hartu dute.

Erretrato egile oso ona izan da, lehen esan dugun bezala. Ohiturazko oihalak ere egin zituen, gehienak Euskal Herriko eta Castillako jendeakin. Horrela «La cacharrera», «El boyero» eta marinel batzuek.

Baina Martiarenaren maixutasun handiena, askoren iritzi, paisajea datza. Batez ere paisaje txikietan azkar eta aguro egindakoetan, horrelakoak, Paris, Euskalherri, Castilla eta Britainain egindako diseinu sakon eta mamitsuak, asko utzi du.

Artista zintzo eta herri maitalea ez-ezik, euskal inpresionismoaren maixu bikain; gure Artearen aldeko langile nekegabekoa ere izan da.

* Azalketa: Donostiako Udaletxe-ko Aretoan. 1970 urria.

■ ALICE ROYCE, HUTS-unean
dilindan

Huts-en, Elice Roycek, ipar-ameriketako pintorak, bere obra orijinala, India eta Indonesiako eskulanekin ezkondu erakutsi ditu.

Beretzat eskultura eta pintura pisudunak direlako eta libertade han-

diz jokatu nahi dualako, oihala hartu du bere esperientzarako: mugimendu, bere zarrastadak eta esan-nahiak hartu nahi ditu. Sua eta ura iduri bezalaxe jartzen du. Bere oihalak finak dira; ikus «hiru tipula, hiru indar» eta «laburu», orban zabalekin eginak, eta marrazki edo diseinu hauek ba dute zer ikusirik sinbolika jeneral batekin eta euskal ikuslearentzako ez dira arrotzak: oboa, laburu, hiru beso, hiru indar...

Euskal ikuslea erraz sartzen da obra hauetan eta ondo ibiltzen da bere barnean. Kolore garbiak eta indartsuak (urdin, hori, gorri) ondo menderatzen ditu, hoiien teknika berebat. Bere obra —osorik artuta— apaingarri eta oso orijinala da.

■ ZENBAIT BERRI

• Rikardo Inurriak, bizkaitar eskultoreak, Toribio Echeverriaren eskultura bat, Alfa lantegirako (Eibar) egin berria du. Lan asko egin izan du Inurriak zurez eta burniz. Orain, berriz, harria lantzen hasi da du-darik gabe, sakonago mintzatzen zaiolako.

• Eibarko III Pintura Sariketa. Aurten 50 pintore etorri dira sari-keta hontara. Multzo batek erdi-maila igaro zuen eta epai-mahaiak sariak honela eman zituen: lehen-bizikoa, Pedro Luis Goirenari; bigarrena, Victor Arizmendiri; hirugarrena, Rikardo Perez.

• San Telmo Museoa «Zuloagaren gela» bat ireki dute. 7 oihal ederrak, Orueta, Yrizar, Valle Lersundiren kolezioetatik hartuak, beste obren aldamenean jarri dute. Merez du ikustea eta iritzi bat ematea. Ikus: San Telmo Museoa. Zuloagaren Plaza. Donostia.

Edorta Kortadi

ederra: Ikusmenaren legezo estetik bideak, bide berriak, arkitu ta artista ta inprentalari trebeen bidez gauza zoragarria lortu digu. Ezin uka arlo onetan Arzek eskeintzen diguna gauza berria dela, gauza bikaiña.

Argazki, marrazki, grabaketa, moldaketa, soinuak dizkan... Eta poesen izen-buruak euskal jeografiako jeinu-adar eta histori-oiartzun errikoiei lotuak; historia ta jeografia ta etnologia batean erro-tuak. Eta au gutzia plastikaren bidez aditzera emanez.

Talde trebe baten lana dugu. Koloren esan-naia, tridimensional kantoidunaren txuri beltza, letra apainduen espiral zailla, lerro austeak edo korritzeak, itzen plastika ta plastikarren itza. Moldiztegiko taju-keta gaur-gaurkoak, barrunbeko

ama/ama/lurra/herria/lurrik gabe-ko/herririk gabeko/amarik gabeko seme-alabak». Naiko argi dago zati onetan esan nai nukeana. J.A. Arzte giro batean sustraitua azaltzen da: amaren erraietan, teluriaren altxoan, erriaren zafinetan. Ta bere oldozmenak iru atal auctara di-joaz nabarmen, nere iduriko: askatasuna, euskalduntasuna, emakumea.

Askatasuna da, agian, bere gairik aipatuena ta biezadarak ozena. Askatasuna, gorputzarena bezala gogoaren zilbor-estea ere autsiaz. Askatasuna, zibilizazio batek dakarkigun morrontza salatuaz. Askatasuna: odola, beldurra, gogorkeria, nausikeria ta ifungo kate ta kaiolak eten eta uxatu nai dituna.

Euskalduntasuna ere jator eta

ETXKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
AEROPH ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabili beti

Eskuz ba'nabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu eros

JABON LAGARTO, garbiketarako jabel bakarra

Etxeko-andrearentzat neskaerik egokiena,

¡JABON LAGARTO!

ustaritz

Argazki ontan ikusten ditugu Kandido Arruabarrena eta bere emazte dan Mercedes Goenaga anderea, beren seme-alaba ta illobekin, urre-etzaiak ospatu zituzten egunean. Urteak dira Ustaritza bizitzera joatera bearturik arkitu zirala. Zorionak.

elgolbar

ARTIKULURIK ONENA

Z. Argia, 401 garren zenbakia: Gure asteoroko artikulua aukeratzean, inoiz baino banatuago ibili gera. Gehienetan iritzi berdinekoak edo berdintsukoak izan ohi gera, baina aste honetan izan ditugu gure eztabaidak.

Dana dala, aukeratu ditugunak ondorengo hauek dituzute

Lehen: ZERTARAKO KONKORDA-TO APAINAK?

Bigarren: ASTE BAT PARISEN eta ERRI ERDERATZAILAK.

Herrietako berri emaileen artean, ez dugu izan zalantzarik. Hemen gehienok bat etorri gera eta ETXARRI ARANAZ aukeratu dugu.

BERRIZ ERE ZUEKIN

Uda-aldiko opor luzearen ondoren, berriz ere zuekin gaituzte. Opor hau ez da gure gogozkoa izan, baina, hala gertatu da. Udararen gure hiru-lau astetako lanak ez argitaratzean eta irakurleekiko jokoa galdu ote genuen ustetan, nahigabeturik utzi genion gure berri emate lanari.

Baina azkenik, Z. Argiakoekin egon eta hitzegin ondoren berriro hasiera ematen diogu gure kritika eta berri emateari.

M.ª ISABEL ARAKISTAN
LEHENDAKARI BERRIA

MORKAICO Mendizaleen Bazkuna, Gipuzkoako handienetakoa dugu: 1.015 bazkide ditu. Morkaiko oso ezaguna da mendizaleen artean eta horregatik ba du bere garrantzia bertako lehendakari izateak. Gainera guk dakigunez, lehenbiziko emakume-lehendakaria dugu Mari-bel hau.

Ta, Marisabelek ardura hau hartu duanean, ondo dakigu zer asmorekin hartu duan. Ez da bere burua handi egitearren, mendizaletasuna berritu eta indarberritzearen baizik. Berritza dion bai, mendizaletasuna aspaldikoa izanik ere (XII gizaldikoa) zeharo asmo berriak ditu. Ibilaldi edo txangoak aldatu, eskaladari indarra eman eta batez ere gazteekin lan egin. Ikastolatik pasa diran gazteekin zerbait egin nahi du, lehengo giroa gal ez dezaten. Marisabel hau, euskal irakurle eta idazle purrkatua dugu. TALDEKO BESTE MARISABEL izenaz ANAITASUNAREN berri emaile edo koresponsala dugunez, biok talde batekoak gera, ta, lehendakaritza ondo eramana izango dala uste dut, bestela... denborak esango du.

Taldeko Marisabelek

pasai donibane

HERRIKO EGOERA

Gure herriko egoeraren azterketa bat egitea behar-beharrezkoa dela uste dut. Herria moteldua, hila dagoela esan genezake. Herriari ez omen zaio ezertxo ere axola. Ondo bizi omen da: lan pixka bat egin, zerbait jan, kafea hartu eta kitto.

Baina egoera honen sustraia nun datza? Herria honela egotea herriaren errua ahal da? Edo "bartzuek" ala nahi dutelako da?

Herria, herriko gizon eta emakume asko, gazte eta ume gehiago lanerako prest daude a uste dut. Orain, berek diotenez, lanerako egokierarik ez dute arkitzen. Ez dute inongo laguntzarik nabaitzen. Dena gutxi batzuen artean egiten da. Eta gutxi hauek ez dute laguntzarik eskatzen. Bai, eskatzen dute. Berek nahi dutenei eskatzen dute, ez balio dutenei, lanerako zai e'a prest daudenei.

Adibidez, Zineko batzordea zeinek egin edo aukeratu du? Batzorde horiek herria ondo representatzen ahal du? Eta zineka herriarena edo elizarena ez ahal da.

Eta honelako milla eta millaka kasu!

Promozionatu dezagun herria!!

Jauntxokeriak utz ditzagun!!

Batasunean indar. Hau da benetakoa egia. Bil gaitzen denak!!! Batzuek besteek baina gehiago balioko dute, baina eman dezaigun bakoitzari berea!!!

IRAKASLE BERRIA

Aurten, Herriko ikastolan, irakasle berri bat dugu. Bere izena Joxe Mari Aizpuru, Isasondoko semea, apaiza. Erroman "Filosofia y Letras"en lizenziatura atera ondoren Pasaia Donibaneko ikastolara etorri zaigu. Laguntza ederra, benetan, herriko ikastolarentzat!

Lagun Joxe Mari; ongi etorria izan zaitez. Hau opa dizugu herriko jende xeheak.

JAIOTZA

Gure lagun Pakito Sistiagak eta bere emazte argi Arantxak ume bat munduratu dute. Inigo izenez bataiatu dute. Zorion beroenak!

KEPA

zumarraga

MEZA ORDUAK

Erretore jaunaren aginduz auek izango dira, Azaroaren zortzigarren egunetik aurrera gure Elizbarrutiko meza orduak.

Igande eta Jai egunez; Leenengoa goizeko zortzietan.

Bigarrena, goizeko bederatzieta, ta amarretan ikastetxeetako aurren meza.

Amaiketan, Ildakoen urte buru Elizkizunak, Euskeraz.

Amabietan, Urte buru Elizkizunak, Erderaz.

Igande eta jai egunerako egoki dan elizkizuna, bezperan arratseko zortzi-ta-laurdenetan. Igande eta jai egunetan azken Meza, arratseko seieta.

Aste egun soilletan, leenengo meza goizeko 7,30-etan.

Aste egunetan, Elizkizun soilak, Elizatxoan (Capillan) ospatuko dira, ta Gure Jauna ortxe agongo da gure eskariak entzuteko.

Ezkon deiak, leendabizikoak, Elizabarruan deituko dira, bigarrena ta irugarrena, Elizatariko idaztoltxoan agertuko dira.

PARROKI BERRIA

Adierazi zan legez, azaroaren sei garren egunean, ta arratseko zortzietan, Leturia Enparantzan, guztiz egoki Eliza izan ditekian etxe azpi bikain batean egin zan batzarre errikoia, parroki berriaren oiñariak sendotzeko.

Ikusgarri ederra benetan gure begien aurrean daukaguna, zaar ta gazte, gizon ta emakume, denak, ao batez, agertu dute beren biotzetan daukaten Jainko gosea, ta sinesmena.

Eliztar auek agertu duten zaletasunarekin, ta eskeini duten laguntza osoarekin ziur gaude denbora gutxiaren epean, ikusiko degula auzo une ontan esparru berrian artalde bikain bat artzai onaren babesean.

AZKARRAGA

galdakano

Erriko gazteei mendizaletasuna sortzeko asmo biziz, Ganguren mendigoizale taldekoek, zenbait diapositiba erakutsi eta zenbait itzaldi

emon dabe aste guztian. Gauza ederragorik ezin zezaketen egin, eta mendigoizale guztientzat probetxugarri izango dala uste dogu.

ERIoTZAK

Udazkenean, zuaizetako ostoa lege, gure adiskide batzuk il jakuz. Izan ere biziaren gupilla ori da. Bikanditar Patxi zanaren emazte Bustinzatar Juste il da. Zeruan bego. Irurogei-ta-amalau urte ebazan.

Bide batez, Yurrebasotar Miren, Erefiotar Joseba Imanol zanaren emaztea, il da. Larogei-ta-bat urte ebazan. Zeruan bedi.

ERREGE-BIDEA

Bilbaotik Behobiara egin asmo-tan diran auto-pistan, jo eta ke diardue lanean. Zornotzaraino, laster batean amaitu gura leukie. Gau eta egun lanean diardue. Inguru xamarren bizi garenoi, lorik egiten ere ez deuskue uzten. Jendearen onerako izango baita, bego ortan.

ETXE BERRIAK

Gaurregun, Galdakanok 21.000 bizi-lagun ditu. Hamarren bat urte barru, 50.000 milla izango omen ditu. Ala da antza. Izan ere, nun-nai etxe berriak altxatzen ari dira. Arrotz asko etorriko jaku errira. Ez al jaku erria erdaldunduko! Otarako saia gaitzen, bertokoak eta kanpotik datozkigunak euskaldun tzen.

BASAJAUN

eskoriatza

Isil aldi luze baten ondoren, banatorkizue berriz betiko txokotik zenbait berri eman nairik.

Erri ontan bagera iru idazle, Z. ARGIAren orrialdetara iritxi geranok baiña danok gaude isilik eta beliteke norbaitek galdetzea, erritarrak begiak zabaldu ditzatela esa-

ten dabilzan bitartean, gaitza beraren mende lo artu ote duten...

IKASTOLA

Gaurko berri pozgarria: Or dau dela ikastolako ateak zabalik, gure umetxoak euskeraz ikasi dezaten.

Esan ditekien lenengo urtea izateko, oso asiera polita izan duala. Bai andereñoaren aldetik eta bai euskal gurasoen aldetik, ondo jakatu da. Ori da nortasunari begiratzea. Zori txarrez ba dira oraindik konzientzia ortan sartu ez diranak, erri guztitan bezala. Baiña oraindik asi bakarrik egin gera eta aurrera jarraituko ba degu, erritar askoren laguntza oso bearezkoa da.

Ez dezagun entzun-gogorren parrerarik egin. IKASTOLA baten jabe gera eta gure eskuetan dago ondorengo urteetan egin leiken lana. Euskaldun bezala jokatzan ba gera, gure erriak euskaldun izaten jarraituko du.

KIROLAK

Kirolak ere indar-berritze gogorra artu du erri ontan. Urte askotan isil egon ondoren, Eskoriatzaren izena futbolisten saillean oraingoz itxura onean dabil.

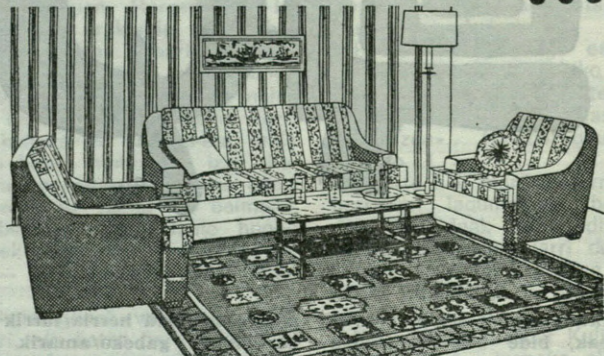
Laister egitekoa da erriko pelotari gazteen arteko txapelketa. Zorionak euskal joko eder ori aurrera daramazutenei.

Aurten, lenbiziko aldiz, Zarautzen izango dan soka-tira txapelketara gure erriko talde bat joango da, bere indarra erakutsi nairik, Aurrrera mutillak!

IPARRAGIRRE

iii EGUNDOKO
ESKEINTZA!!!

“TRESILLOREN
SALMENTA
IKUSGARRIA”

Ikaragarritzko prezio beherapenak

10% 15% 25%

TRESILLOAK, SOFA-OHEAK, LO-GELAK, EGON-LEKUAK

6 ARRIGARRIZKO EGON-LEKU OSOAK 6

Edo bere ordezkorakoak zozten dira.

ZOZKETA BEREZIAREN

Txartelak utsean ematen dira.

i ENTZUN, PROBINTZIKOAK!

Erri guztietara montaketa eta eramateak utsean.

Joan-etorriak Donostira bi pertsonentzat ordainduak

Diru-obetzeak probintziko guztientzat

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

DONOSTI'AN, Moraza, 3 eta 14
IRUN'EN, San Marcial, 12

bergara

URREZKO EZTIAK. — Etxaniztar Jeronimok eta Inzatar Susanak Santa Teresa egunean ospatu zituzten berrogei-ta-amar urte ezkondu zirela.

Leenbizi, kristau zintzo bezala, Arantzazun izan zuten meza, zazpi sema-alaba, anai-arreba eta billobatxoak bildurik. Zoragarritzko elizkizuna izan omen zan, billobak bertsoek abestu eta txistua jo omen izan guztiz egoki, elizatik ateratzen seme eta billoben artean txistu, aurreku ta guzti, Etxaniztarren artean txistulari eta dantzari onak bai dituzte. Ondoren Bergaran Lasa jabetxean izan zuten bazkaria, umore on eta alaitasunez.

Izan zuten bururakizun egokia, bazkaldarren artean orogarritzat emen agertzen dan argazki au atzean bertso onekin banatzea.

Garai batian jardun zifaten, alkarri gozo itz egiaz, gero aldare baten ezkondu, poztasun ta atseginez, Gero bizitza eraman dezute, kristautasunik aundinez, poz eta larri aldi danetan alkarri lagun eginez.

Ezkontzetik onera dira, berrogeitar urte egunak; zuen denboran amaika bider kezka sendotan egonak. Baño azkenik emen gerade, ezkeintza une onak, ondo merezi dituzte ta biotzetik jORIONAKI! Artu dituzuten zorion guztiekin batean, ar nere zorionik sutuena.

BERGARAKO BAT

legazpi

«OARGI» EGIKOR

Denbora aldi bat, bizitasun aundirik gabe igaro ondoren, berebiziko era-berritua izan du elkarte onak. Billera nagusi batera deltu zan erriko gazteria, eta, asmo sakonak artuak dituzte, batzordea berrituz elkarteari gaurkotatuneko arazo ugarien kutsua ezarriaz.

Asmo sakon oiei jarraituaz, eratu dituzte, gazteriarantz itzaldi mamitsuak, margo-arte erakusaldi garrantzitsua, euskal izkuntzaren ikastaro bereziak, eta, abar.

MINTZALDIK

Izakundearen eziera zuten elburu. Iru egunetan banatu zituzten mintza-aldi auk. Egun bakoitzean gai ezberdiak aztertuz, iru izlari jakintsuren artean, bakoitzak bere gaia sakonki aztertuz.

Ezierari dagokionez, gazteriaren arazo arduratsuenetako baten azterketa, ain zuzen. Esan genezake, entzule ugarien asegarri izan dirala, gai sentikor onen mintzaldiak.

MARGOLARIK

Eliza nagusiko aretoa, zortzi egunez agliran egon dira, amar margolarren lanak. (Badira gelago ere, mergo zaletasun onen zirrikadak barrenean sentitu aurren, beren lanik ager-aldi onetan arkeztu ez dituztenak). Bost gizonezko, ta bost emakumeren artean, berrogeita amar Koadroren ageraldi ikusgarria, oargiren babesean eratua.

Askotxo erriturik utzi duan erakusaldia, noski.

Nork uste, ainbeste margolari erritar isilleen egon zitekeanik? Batez ere, ainbeste lan egiañik zeukatenik? Mota askotako koadroak ikusteko zoria izan degu. Oloz margoituak, ur-margoz egiañiak, ikatz-xee bitartez marraztuak, idatz lumaz, ta boligrafoz moldatuak, era guztietakoak izan dira.

Gaia, geienbat, lurralde margolaran, giza irudiak, antz-irudiak, bodegoiak, erretratu, ta abar. Koadro politak agertu dira, landa zoragarrien ikuspegiak, eramanpen aundiz egindako laukiak, ondore-esan naia agertzen duenen bat edo beste tartean dirala, garaipen txalogarria iritxi du, erakus aldi onek.

Ikusle askok, eta margolariak berak ere bai, aitortu dutena, margolari maisu baten uts-unea nabaitu da, agerraldi onetan. Zaletasun aundia dagoala ikusi degu. Etorkizunik izango litzake, irakasle on baten eskua balute artelan sakonagora zuzenduaz. Aurrera ateratzeko gai diran margolariak daudela, ezin ukatu. Ondore on-ona «OARGIK» iritxi duana.

Ar itzazute zorion-agurrik beroenak.

EUSKAL IZKUNTZA

Artzai Onoren ikastetxean, asiak dira, euskera, gure izkuntza maizgarri au ikasteko, ta sendotzeko, ikastaro bereziak.

Astean iru egunez, au da, astelehen, asteazken, eta ostiralean, illunabarreko zazpietatik, bederatzietara, euskal irakasle berezien bitartez ikastaro oiek. Lan aundia egiten ari dan IKASTOLA, gatzetxoentzat, eta, ikastaro auk, aundiagontzat ia, Legazpi erabat euskalduntzen degun. Ez da aski euskal erriaren izena, izatea bear degu, izen ori egiztatuko badegu.

Aurrera EUSKALZALEOK eta «OARGI».

AN-ZAN

errenderi

GIPUZKOA'KO BERTSOLARI
BERRIEN LENENGO
«XENPELAR» SARIA
ERRENDERI'N

Garrantzi dun zerbait eratzen ari diranean eta bere berri irakurleei eman nai, onena burura jotzea da, iturrira; guk egin degun bezala.

Antton Valverde zanaren omenez jaialdiak eratzen ari diranen batzordeko batengana jo degu, bere lantokira, jakina, emen danok lanetik bizi bai gera eta galdezka asi:

—Kaxo, lagun zar! Zer moduz dijoa bertsolari berrien jaialdi ori?

—Ondo esan bearko, Errenderi'ko Kaja Ahorros Buzkizalean izenak artzen asi dira-ta...

—Izan ere, sari onak jarri dituzte, ezta?

—Gure ustean, bai; lenengoari 5.000 pezeta, bigarrenari 4.000, irugarrenari, 3.000 ta laugarrenari, 2.000, sari onak dirala uste degu.

—Ala dira, bai.

—Gainera, kontuan euki, izena eman eta etortzen diran bertsolari berri guztiak gastutarako 500 pezeta izango dituzte.

—Ez dago gaizki; egun galtzerik ez. Eta izenak noizko eman bear dirala esan dezu?

—Ill onen azkena baino leen, San Andres eguna baino leen, alegia.

—Jaialdia noiz izango da?

—Jaialdia abenduaren 8'an, egun ortan betetzen bai dira 101 urte gure Xenpelar aundia il zala.

—Eta zuek Xenpelar-zaleak izaki?

—Nola ez, errenderiarrak izanik? Omenaldi egin nai diogun, Antton Valverde zana ere, azken urte abetan, euskeraz jabetzarekin batera, Xenpelar-zale purrkatua biurtu zitzaigun.

Bertso-leiaketa ori nun izango da?

—Goizeko 11'etan, On-Bide Zinema txukunean.

—Sarbide-txartela ez dezute noski garesti ipifikatu?

—Ez; geienez bere prezioa bost duro izango da, gure erriko kaletar

ta baserritar guztiak joatea nai genuke. Itz batean, omenaldiak egiañaz batera gure oitara zarrei eutsi ta orietan lenen euskera'ri ta euskera'ren eusle aundienak, orain arte, bertsolariak izan ditugu.

Orregatik guk, gure jaialdi au errikoia izatea nai genuke. On-Bide aretoa goitik beera, zaar eta gazte naastuan, betetzen ba-degu —eta beteko degu— Xenpelar'ek bere bertso aietan ziona egingo degu:

Ni ez nauzu ibiltzen,
kantuz dirua biltzen,
komedianta moduan,
debalde pesta preparatzen det,
gogua dedan orduan...

Eta orrela, «urren arte» esanaz, utzi det gure gizona, bestela Xenpelar'en bertso guztiak entzun bearko nitun...

ANARBE

azkoitia

BASERRITARRAREN EGOERA

Azkoitiako berri-emaille batzuek, —Kakute eta Kakuteren taldekoak adibidez—, ezingo degu esan, alpatuak eta jeinutsuak ez diranik.

Oraingo ontan, erdierran taka, «diana» egin ez dutenik ere, ezingo degu ukatu. Zergaitik...? Gure Azkoitiako kaletar langilleen oporraldiko gaitzik aundienak eta okerrak, baserritarrei leporatzen eta ezartzen dizkielako.

«ZERUKO ARGIAN», Urriaren 11-an, oporraldiei buruz irakurri duan zerbait, ezin dut sinistu.

Zer dio Kakutetek, bere idazlan orretan?

Azkoitiako errian, oporraldiak bukatu dirala-ta, opor-egun oien azterketa egiaz datokigu; beren alderdi onak eta txarrak aitzatuaz.

Oso ondo iruditzen zait, Kakute. Baiña, zentzugabekeria eta burugabekeria aundia iruditzen zait, opor egunetatik sortzen diran gaitzik okerrak, gure errian, baserritarrei, ezarri nai izatea.

Toki ederrean zeudek gure baserritar gizajoak!

Kakutek dionez, baserritarrek omen dira, «kaleko langilleak izurratzen dituztenak». «Leenago, erdaldunak omen ziran kaletar langilleen etsaierik gogorrenak, lana merkeago egiten zutelako».

«Gaur, baserritarrek omen dira, kaletar langilleen etsaierik gogorrenak».

«Cosas veredes...!».

Ez dut orain, Kakuteren idazlan orretan, lerroz-lerro, barreraraño sartzeko asmorik. Sustairik eta oinarrikerik ez bait du, kritikarik txikieneri eusteko.

Nik ulertu ezin dudana, auxe da: Nolatan baserritarrek izan litezkean kaletar langilleen etsaierik gogorrenak! Lana merkeago egiten dutelako? Ez zait iruditzen.

Garai batean, «la ley de la oferta y de la demanda» izeneko legeraren azpian bizi gifala, ez dut esango. Baiña, gaurko egunez, gure errian, lana merkeago egiten duanik inor, ez dut ezagutzen. Galfiera, baserritarren artean, ez dut uste, aifi tontorik, ifork izan litekeanik. Ala ere, orrelako gertaera bat, gure artean, sortuko balitz, ba alda-kizu, Kakute, zer egin bear litzakean? Kokordilloaren gezur negarrak alde bat utzi eta salatu, salatu bear dan nagusia, bildurrik gabe, kupidarik gabe, errukirik gabe.

Badakit, Kakute, txit atsegiñ zaizkitzula, gaur entzuten dan mintzo lilluragarri asko: «Gure erriaren aurrerapena», «erriko arazoetan murgiltzea», «emakumearen egoera larria», «alienazioa», «promozioa», «gizalki-eskubideak», «askatasuna», «errikoitasuna», «euskal-nortasuna» eta abar.

Oso ederki iruditzen zait, Kakute. Baiña ez al dira aurrerapen eta etorkizun on baten gal baserritarrek?

Ez al daude egoera larri eta alie-natu batean?

Ez al dute pertsona bezala bizi eta gizarteko arazoetan parte artzeko eskubiderik?

Nekazaritza ez al da erriko arazoetan sartzen dan zerbait?

Nolatan diozu-ba, «baserritarrek dirala, kaletar langilleak izurratzen dituztenak, eta berak dirala kaletar langilleen etsaierik gogorrenak?»

Baserritarrek, ez du beste ametsik eta beste asmorik: Bizi dan baiña, obeto bizi nai izatea. Baserrian, ezin ba-du, lantokiak dituzten errietan.

Baserritarrek arrazoi aundiak eta ugariak dituzte lan-erri aundietara lan billa etortzeko.

Denok dakigun bezala ekonomi azierak indar aundiago artu bear badu, nekazaritza eta baserrilanean ari diranak gutxitu egin bear dute. Ez uste izan ba, Kakute, baserritarrek kalera inor izurratzera

datozenik eta baserritarrek kaletar-langilleen etsai diranik.

Beste arrazoirik ere ba dute baserritarrek:

Batetik... a) Lan-erri aundietan, ekonomi azierak indar aundiago artu dualako baserrietan baiña.

b) Lantoki edo fabriketan, errazago irabazten dalako, nekazaritza baiña.

c) Nekazaritza etorkizun aundirik ikusten ez dalako. Bestetik berri...

d) Guztien artean ikusten dan, erraz aberasteko gogoa.

e) Askatasun aundiagorekin bizi-zeko ametsa.

f) Jolas-bide gelago dituzten kale-errietan bizitzeko zaletasuna.

g) Baiña, gauza guztien gaine-tik —ekonomi-auzian—, kaleko bizitzaren eta baserriko bizitzaren artean, ezberdintasun aundia ikusten dalako.

(Jarraituko du).

TXALINTXO

bartzán

FERIAK

Elizondoko Urriko feriak San Lukas ondoko asteko ostiralean izan ohi dira, ospe haundiko feriak denbora batez eta hiru egun irauten zutela, ortzeguna ortzirala eta larunbata, hiru egun eta hiru egunetan mundu bat jende biltzen zela.

Gaurko egunean ez da holakorik, orai egun bat bakarra eta hau ortziralean eta egia erran badirudi urtetik urtera tipitzen ari direla, halare bere famak oraindik irautean bait-du eta jendea ere festa gustatzen bait-zaio, egun honetan Bartzango hiri nagusian jende aunitz biltzen da. Aurtengo feriak Domine Saildu bezperagokan ospatu dira eta eguraldi guziz ederrarekin. Goiz goizetik eguna garbi garbia agertu zitzaikun nahiz ta izotz pixka bat bazen; beharrik gero eguzkiak bazterrek ederki goxatu zituela. Urtero bezala hemen ikusi ditugu Bartzan ta Bidasoko jendeak eta bai mugaz-bertzaldeko anaia euskaldunak ere denak Elizondora etorriak egun goxo bat igarotzeko nahikeriarekin. Ongi etorri eta Jaunak urte aunitzez kortsarba zaitzate. Merkatu plazan auziend aunitz eta aintzineko hiru

urte hauetan izandu den merkaturik haundiena hain segur. Euskal-Herrik eskualde aunitzetako tratulariek auziend ederra erakutsi zuten eta baita salmentak egin ere. Merkatuko plazan ere baziren nekazariak beren lanetako behar dituzten makinari berri mota guzietarik. Maxina berri hoiek ere izan zuten arrakasta.

Erreboteko plazan mugaz-bertzaldeko bi pilotari-talde, erreboteko partida eder bat jokatu zuten. Partida atakatua eta ikusliar aunitz plazan.

Urtero bezala ostatueta otordu ederrak eta umore ona etzen falta. Bertze urtetan bezala ere Antxitoneko trinketan gazteriak bazuen non dantza, Urriko feriak igaro dira eta oñokuan ezta neguaren señaierik. Eguraldi aski ederrak izan ditugu, hortan jendeak ez du arrankurik.

Ihiztariek bai arrankure franko uso guti bota dituztela, baina gehientsuenek aski egun ederrak iraganak dituzte hamabortz egun eta gehiago ere beren borda apaintuetan festa politak eginik.

Merkatuko auzienden prezioak eta gora-beherak.

Aintzinerako behiak beren aratxearekin, 28 buru. 30.000-38.000 pezta bakarra. Salduak 6 buru.

Behi ernariak	30 buru.	28.000-36.000 pezta bakarrak.	Salduak 12
Mige ernariak	12 buru.	24.000-26.000 pezta bakarrak.	Salduak 4
Esne behiak.	48 buru.	27.000-35.000 pezta bakarrak.	Salduak 6
Haragitako behiak	16 buru.	29-32 pezta kiloa bizik.	Denak salduak.

—oOo—

Behor ernariak	28 buru.	13.000-22.000 pezta bakarrak.	Salduak 6
Mandoak	16 buru.	11.000-18.000 pezta bakarrak.	Salduak 8
Pottokoak	14 buru.	6.000- 9.000 pezta bakarrak.	
Astoak	7 buru.	2.800- 4.000 pezta bakarrak.	Salduak 6
Ardi zaharrik ere ba zen salgai		500 eta 600 pezta bakarrak	

M. IZETA

aristegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea
ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

BLAS DE LEZOETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIAKBlas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkifia: 12 0 65

DONOSTIA

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure

"PRESTAMEN SERBITZARITZA" (Servicio de Préstamos)

baila zaitze

Zure Arrantz-Onkia erosteko edo obetzeko

Zure baserria erosteko edo obetzeko

Abera —azienda— erosteko edo obetzeko

Baratzeko fruituak obetzeko

Jakindean jarri zaitzen Donostia'ko gure

12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukuraletan

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago
Donosti'ko txoko baten,
bein ezagutzen dutenak zintzo
dakite aruntz joaten.
Nai dan aukera be-dezu beti
jaten bezela odaten,
oberik ezin arki ditake
merke ta ende ematen.

Fermín Galbete, 4

DONOSTIA

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu saineurriak (deskuentea)

Ayda de Francia, 1

IRUN

**JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRI DONOSTIA N**

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

TRANSPORTES**azkar**

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón,

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cádiz, Al-
cánte, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'ra.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Telefonoak: 25.457 eta 26.987

**zure eskueran
1.000.000 (MILLOI BAT) PEZETA****1970'ngo laugarren zozketa
diru-aurreratze-sariak****CAJA DE AHORROS MUNICIPAL
DE SAN SEBASTIÁN****tarjeta OPCIÓN**para el cuarto sorteo de premios al ahorro 1970
de 1.000.000 de ptas.

plazo: hasta el 30 de noviembre. N° 00000

✻ Eskatu diru-sarbidea
DONOSTI'KO AURREZKI KUTXA MUNIZIPALA'K
sakabanatuta dauzkan nun-naiko lantegietan

Aurrez irikitako NOIZ-NAIKO libretak ere sartuko dira zozketan.

Diru-aurreratzea xuxpertzearren, LIBRETA BERRIAK, laguntza berezia izango dute.

EPE-JAKIÑERAKO dirudun Libreta'k ere sartuko dira zozketan.

Epea: 1970'ngo Azaroa'ren 30 arte.

DONOSTI'KO**AURREZKI KUTXA MUNIZIPALA'K****Baserriaren alde
EUSKAL ETA ERDAL****Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián**

Banen baneko aziyak

Ongarri ta abenoak

Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta aber

Torelavega'ko Perira joen
etorriak**Ez Merkenak****Bai Onenak!**

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserriar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA**ERRENTERI**

Donostian

Pedagoji eta erlijioaz itzaldiak

IKASTOLA-ELKARTEAREN ERLIJO-BATZORDEAK
ERATUAK

Azaroak 12	Eliza gaur. Ditezken askabideak	EUSTASIO ETXEZARRETA
Azaroak 13	Sendia. Guraso-semealaben arteko arazo-sailla	MIKEL UGALDE
Azaroak 26	Aurraren gogo-biotzak bideratzea	ANGEL GOENA
Azaroak 27	Aurraren Erlijio, Irakasbide berria	FELIX GARITANO
Abenduak 10	Kristau ez diran Humanismoak	JESUS M. ^a MUGICA
Abenduak 11	Kristau Humanismoak	JESUS M. ^a MUGICA
Ilbeltzak 7	Erlijio guztiek dituzten erakasgaiak	ANTON ARTAMENDI
Ilbeltzak 8	Kristau Erlijioaren fenomenoak. Onen mamia	JOSE M. ^a ARANALDE
Ilbeltzak 21	Oinarrizko Kristau-elkargoak	MANUEL ODRIOTZOLA
Ilbeltzak 22	Aldiko agintza	JOSE M. ^a OLAZABAL
Biltokia: Forum Larramendi, Andia 3		
Ordua: Arratseko 8-etan		

Kristaua eta iraultza

Gaurko munduak kristau-sinesmenari egiten dion galdera edo desafioa justizia edo zuzentasuna itzetan biltzen da. Zuzentasun au egitean edo ez egitean dago kristau joko guztia. Ontan jokatzeko du kristau-sinesmenak bere izen-on eta egia.

Berez, kristautasunak —barru barrutik— zuzentasun au egitea eskatzen du; banaka eta elkartean, bakoitzaren barruan eta mundu-joskera. Gaur egi au garbi azaltzen da.

Garbi dago, era berean, justizi au maitasunean egin behar dala. Kristau dotriñak bi alderdiak batera eramatea eta egitea eskatzen du.

Nola jokatu gaur kristauak berezko duan lege au betetzeko eta munduak egiten dion galderari egoki erantzuteko?

—oOo—

Gaurko munduaren egoera:
a) Zuzengabekeria edo injustizian oinarritua.

b) Alde batetik, kapitalismoa (lehenago edo berria): irabazi-grina, euki nahi eten-gabea, bakoizkeria, zapalketa...

Bestetik, gaurko sozialismo jakinien sistema, beste oinarri batzuen gainean jaso, baiña beste eragozpen batzuren jabe azaltzen zaiguna: pertsonaren nortasunaren aurkakoa, totalitarismo-kutsukoa, materialista bidekoa...

d) Bi indar auen erdian, Irugarren Mundua: menperatutako erriak, behartsu bizi diran erriak, besteak aberas-teko erabiliak...

Ez bakarrik munduaren lurralde jakin batzuetan bizi diranak; kapitalista eta sozialista errietan bizi diran zenbait ere bai.

e) Egoera ontan gaur ezaugarri berri eta berezi bat: erri behartsu eta menperatuak bere egoeraren jabe egiten ari dira, bere askatasuna iritxi nahi dute.

f) Erri menderatu eta behartsu auk, bakoitza bere lekura bihurtu dedin, munduaren sustrai-sustraiako aldaketa nagusia lehenbailehen eskatzen dute. Itz batean esateko, reboluzio edo iraultza.

—oOo—

Egoera onen aurrean, kristauak zer?

«Reboluzio» itza entzuteak kristau gehienei atzera eragiten die. Gaurko kristau gehienek iritzian, itz onek pekatua edo debekatutako zer-baiten usaia darama.

Baiña, gaur kristauak no-rekin gelditu behar du?... Geldirik egotea, ez jokatzeko; gaizki esan det, barkatu! geldirik egotea, egoera gaiztoaren alde jokatzeko bezala da... Gaurko injustizia au egin eta indartzen dutenekin ezin lezake joka!... Gauzak berez eta bere bidetik aldatuko diran ustean ibilli? Is-toriak ez du ori erakusten.

Gaurko egoera txar au sus-traitik aldatzea eta zuzenbi-dera bihurtzea, Jainkoaren nahia da: «etor bedi zure erreinua». Kristauaren nahia ere auxe izan behar, noski. Baiña nahi au benetakoa baldin bada, ezin ditek «nahian» bakarrik gelditu; ekintza bi-hurtu behar du.

Egiaz eta benetan artzen bada, ekintza ori iraultzaren asiera litzake. Ona emen ko-rapilloa: kristau ta iraultza-zalea? Bi itz auk elkartzetik bai ahal dago?

Agirre

SOBERANO

Ai... ta alako gizonentzat, ala ere!

GONZALEZ BYASS

BAI, EDARI APARTAI

Hauzi baten aurrean, kristau - iritzia

Apai eta erlijioso talde batek —31 denera— espainiako gotzaiak eskutitz bat zuzendu die. Agintariaren aurrean zerbait egin dezatela, eskatzen zaie gotzai jaunei. Apaiak hauk gehienak, Espainiako Teologia fakultadeetan irakasle dira; zenbait, teologiko estudioak, sakontzen ari dira.

Zer dela-ta eskutitz hau? Arrazoi bat bakarra dago, eta hau oso serioa. Barzelonako «La Vanguardia» egunerokoak zabaldu duanez gero, denek edo dakite. Burgosko fiskal juridiko militarrek, sei pertsonarentzat heriotza-pena eskatuko duela. ETA deritzan erakunde euskaldunetan sarturik egon direlako, akusatutik izan dira gizon eta emakume horiek. Hauzitara dituztenak, 16 dira. Sumarioan, hau egotzi zaie: erate, matxinkeri, lapurreta, matxinei prestatutako laguntza, baimenik gabe harmak gordeztea eta idukitzea, militarren kontrako borroka, eta lege kontrako erakunde batetan sarturik zeudela. Horieta bi, apaiak dira. Apaiak, ez diete heriotza-penarik eskatuko, baina bai presondegia: hiruregei-ta-hamar urtetako gartzela bati, eta sei urtetakoa besteari. Hamaseko talde horretan, bi, emakume dira.

Emakume horietako batentzat, berrogei-ta-hamar urtetako gartzela eskatu da...

Libertaderik gabe presondegian bizi ditezten, gizaseme guztiontzat eskatu diran presondegi-urteek, denera, zazpirehun eta berrogei-ta-hamabi urte joko dituzte.

Elizaren erakunde batzuk eta goi mailan dauden zenbait gotzaiak, parte hartzeko asmotan dira, zerbait egiteko asmotan dira. Jakina dagoenez, gotzai horiek jende askoren laguntza eta babesa izango dute. Izan ere, heriotza-pena, etika falta bat bezala jotzen dutenak, gero eta gehiago baitira.

Bestalde, bai kristauen artean eta bai ez diranen artean, gero eta biziago uste da, honelako egiteak, hauzitegi berezietan ez liratekeala juzgatu behar. Kaso hontan batez ere, Uste danez, gerra hauzi zorrotzez eta gainera ateak hitxita epaituko baitituzte.

Sumario hontan sarturik dauden bi apaizek, Konkordatoak ematen dien eskubide bati uko egin die, ateak hitxita juzga ditzaten ez lukete nahi, alegia.

(«Vida Nueva»tik jasoa)

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa 65 19 60

Landolakoa 65 19 33

URRETUXUA

Urrutizkiñak

Landolakoa 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7^{gn}

Poztu gaitezen!

Orexan, Antxietaren la berezi bat arkitu da

Juan de Antxieta, irudigilea, azpeitiarra degu. Nafarroako elizak apaintzeko, eskaera ugari izan zituen eta orregatik urteetan Iruñeko bizi lagun bihurtu zan.

Baiña onek ez du esan nai nafarra zanik, istorigille batzuk adierazten duten bezela. Azpeitian jaio, Euskalerrria aberastu arte aldetik eta Iruñean il zan 1588 garrengo urtean.

Camón Aznar, Vargas Ponce, Biurrun, Sánchez Canton, eta gure-gureak ditugun On Manuel Leikuona eta Ama Asunción Arrazolak gorensten dute artista azpeitiarra, adieraziaz:

"Gure Miguel Angel degu".

"Renazimientean oroipen sakona utzi duan artista".

Juan de Juni, irudigille frantse-

sak, eriotz orduan lan bat bukatu gabe zeukan eta bere iritziz, Antxieta bakarrik zan diña, lan ura amaitzeko.

Zoritzarrez, Antxietaren egintza gutxi gelditzen zaigu zutik Euskalerrrian Iruñeko Katedraleko retablo nagusia. Tafalla-koa eta Zumaiako-koa leendabizi aipatu bear ditugu.

Antxieta orren irudigille trebea izan ezkeror, albiste txit atsegina eman bearrean arkitzen gera: Orain arte berea zala ez genekien retablo arrigarri baten berri.

Agerketa aundi au, Gipuzkoako erri txikienean izateak, poz geiago oraindik ematen digu.

OREXA, eun bizi-lagunetara iristen ez dan erritxoak, jakingabe, Antxietaren lan bat, gizaldiaren zear gordetzen zuan, erriko lekuri begiragarrienean: sagrarioko atean. Orexatarrek orain dala egun batzuk jakin dute berri ona eta emendik aurrera, etengabeko kanpotarren sartu-urtenak adieraziko diote, Orexa ba dituela orrelako gauza bereziak: euskal-giroa, errikoitasun sakona, baserri eder, mendi, oian, baso, ikuskizun... eta Antxieta. (Errien balioa, ez dezagun semaforo zenbakiaz neurtu).

Ez da aundia tamainaz, Orexako Antxietaren retabloa, baiña bai ikusgarria benetan...

Jesusen Gorputzaren gurutzetik eraistea du gaia.

Gai au, maite-maitea zuen artistak. Tolosako Santa Klara elizan, Aioz-en erre zan retabloan eta beste aldaire batzuetan (Alkizakoan?) taillatu ta margoldu zuan Kristoren Pasioko pasadizu au.

Orexakoa, lan guztiz ederra degu: bai konposizio aldetik, bai marrazki, irudi, neurri ta margo aldetik.

Jose Arimatea eta Nikodemo, eskillarara igo eta Kristoren Gorputz illari besoetatik eusten. Madalena eta Juan zutik, gurutzaren oinetan, Gorputz zauritua bereganatzen. Esan liteke, biak nai dutela pixu santua bakarrik eraman. Ama berri, an dago gaixoa, bakardadean, baztarrean —une ontan Euskalerrriko beste ama samindu asko sukalde baztarrean dauden antzera—, Semearen gorputza bere magalean artzeko zai.

Amaren naigabea, isillean, amak bakarrik edaten du noski...

Gure iritziz, Antxietak orrelako zerbait esan nai ote digu?

Sumatzen gaude zer galdetu nai dezuten Nola etorri zan Antxietaren lan nabarmen au Orexara?

Iñork ez daki orain arte. Baiña gogoan izan Orexako erriak, Nafarroako mendietan dituela mugarrak eta Nafarroakin areman ugariak izan zituala.

Antxietan Iruñeko lantegitik, irudi ta ool-landu asko saldu zan, aldaire osoa ordaintzeko aña diru ez zeukaten errixa eta balleretara.

Izan zitekeana-da-Orexatarrek ere orrela jokatzela.

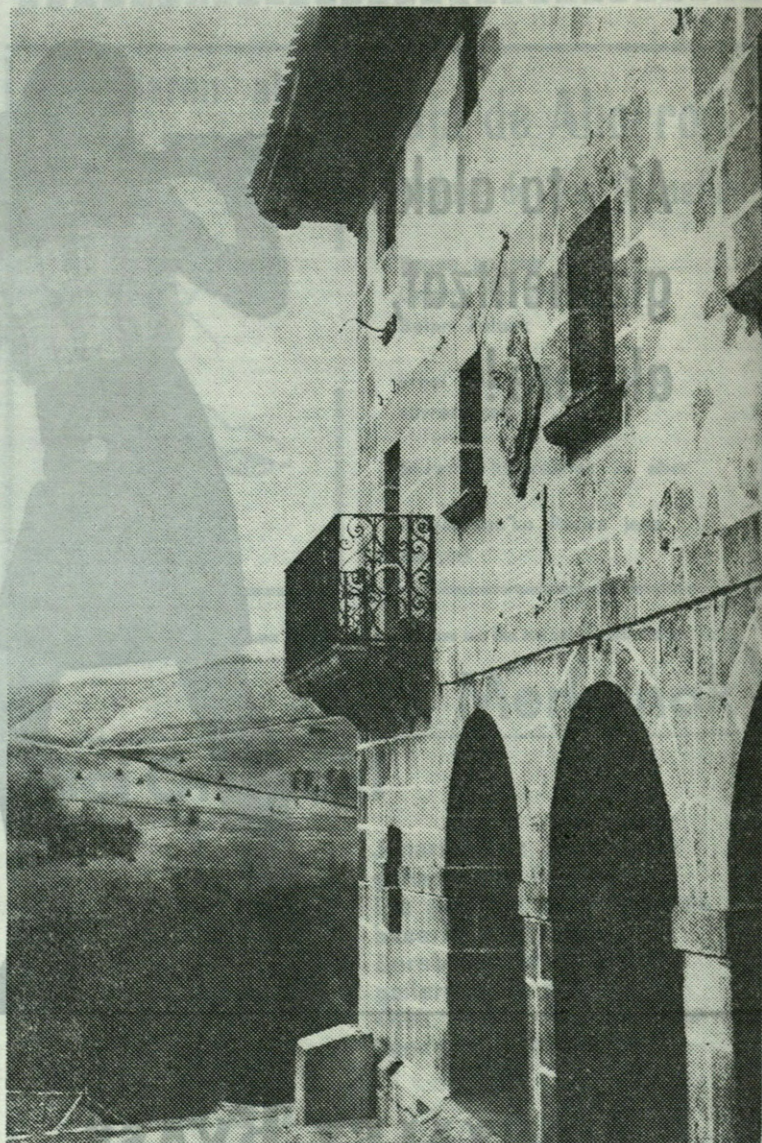
Orra nun degun Antxietaren lan dizdiratsua. Basaiaz-en retabloan erdi-erdian. Orexatarren biotz-biotzean.

Orixen olerkari ospetsua bizi izan balitz, a zer nolako lerroak eskeiñko zizkion jaiotz-erriko Antxietaren arte-lan oni!!

Iñaki LINAZASORO

Antxietaren eder-lan bat Orexa-n (I. Linazasoro argazkia).

Orexako erriko-etxea (I. Linazasoro argazkia).

Iruñea, Unibersidade - Aizetan XIII' garren gizaldiaren azkenaldera

Berriro Udazkenak artu gaitu, Urriko eguraldi ederretan. Berriro Unibersidadeko atea zabandu dira; alde guztietatik datozkion ikasle kezkatuekin. Azken aldi ontara arte, Iruñek eztu Unibersidadetik izan; baiña ala ere, Nafarroako Iriburu onek, leendik eta bein da berriz amets egin du jakintza-etxe orren gogotan.

XVIII-garren gizaldia, berrikuntza askoren kabi izan zan gure artean. Jakintza giroak aldi aretan, Unibersidade-ametsa sortu zuan beste kontu askoren artean. Ba zan orduan Iruñean bi Irakas-alki zituan Jakintza-Etxe bat. Arteak eta Teologiako alkiak zituzten fraille domingotarrek sasoi aretan Iruñean. Etxe arek izen au zuan: Pontificia y Real Universidad de Santiago. Gaur etxe ura, Militarren Gaixotegi bihurtu degu. Zoritzarrez, Karlos III-garrenak, 1771-garren urteko martxoaren 11-n, Unibersidade ura desegin baitzuan.

Alonso Krespo, Iruñeko domingotarren Buruak, Jakintza-Etxe ura leenera ekartzeko aalegiñak egin zituan; baiña etzuan iñundik erantzun onik izan.

Egia esan, Unibersidade aretan, frailleak bakarrik artzen zituzten jakintza-maillak edo graduak. 1781-garren urtean, Unibersidadea galdu ta andik amar bat urtetara, Kasimiro Ramirezek Kortetan agertu zuan bere eskabide naastua, Nafarroak bere etxean alako Unibersidade bat sortzeko gogoa azalduaz.

Ramirez arek, Nafarroako Foruei, begirapen aundia zien. Eta garbi adierazten du, Nafarroako zergak etziotela oztoporik jarriko delako Unibersidade amestuari.

Gizajoa, alperrik dabil bere eske orretan, Unibersidade arek bear zituan beste bi Erakus-Alkitarako dirua nundik sorzitekean adieraziaz.

Leen beste irakasle bati ematen zitzaiona gutxituaz, inguratu nai zuan berak, bi alki berri aiek ordaintzeko bear zan dirua. Sendakintza ta Lege-lkasguak ziran Unibersidade arek bere egitekoa betetzeko bear zitanak, ain zuzen ere. Ta orrelakorik etzualako kendu zuten Karlos III-garrenaren denboretan.

Aiuntamentuak bere laguntza alde batetik eskeintzen zuan, baiña alako Etxe berri bat jasotzeko bear ziran diru-laguntzak geiegi zirala-ta atzera egin zuan beste aldetik. Gaiñera arresi barruan ez omen zan lekuri Etxe ura jasotzeko.

Orduan, Aiuntamentuak, Jesulagunei kendutako Etxea ortarako egoki zetorkiola pentsatu zuan. Bear zan lekua, Seminarioari zerbait kenduta egin zitekeala bururatu zitzaion.

Etxe-berritze ura egiteko lanak, Erriko Etxearen kontura joango zirala, esaten du Aiuntamentuko erabakiak. Baiña ortarako Gotzai jaunak eskeiñi bear zituan Unibersidade berria jasotzeko eskatzen zizkioten lekuak; eta dirudienez, Gotzaiak etzuan erantzunik bialdu. Ala galdu ziran ametsetan 1796-garren urteko asmoak.

MARTINENA